

VANHEMPIEN KOKEMUKSIA PÄIVÄ-
HOIDOSTA LASTENSUOJELUN AVO-
HUOLLON TUKITOIMENA

Noora Isokääntä
Emilia Kananen

Opinnäytetyö
Joulukuu 2013

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijä(t) Isokääntä, Noora Kananen, Emilia	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 03.12.2013
	Sivumäärä 56	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi Vanhempien kokemuksia päivähoidosta lastensuojelun avohuollon tukitoimena		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Hintikka, Timo Kiiskilä, Taja		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ja tuoda ilmi vanhempien kokemuksia päivähoidosta lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää millaista tukea perheet ovat päiväkodista saaneet, mitä mieltä vanhemmat ovat saamastaan tuesta ja onko tästä ollut apua heidän perheensä tilanteeseen. Halusimme myös kuulla, kuinka vanhempiin suhtaudutaan päiväkodeissa ja miten yhteistyö eri tahojen välillä toteutuu vanhempien näkökulmasta.</p> <p>Tutkimuksemme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jonka toteutimme teemahaastattelujen avulla. Haastattelimme kuutta vanhempaa, joiden lapsi oli joko parhaillaan avohuollon tukitoimena päivähoidossa tai oli ollut aiemmin. Lähestyimme aihetta neljän teeman avulla, jotka olivat vanhemmuus, kasvatuskumppanuus, perhe sekä yhteistyö vanhempien, päivähoiton ja lastensuojelun välillä.</p> <p>Tutkimustuloksissa tulee esille, että päivähoiton tarjoamasta tuesta on apua perheen tilanteeseen. Vanhemmat ovat saaneet tukea keskusteluiden ja konkreettisten kasvatusneuvojen muodossa. Vanhempien näkökulmasta yhteistyö vanhempien ja päivähoiton välillä toimii hyvin ja se on avointa. Vanhempiin suhtaudutaan päiväkodissa positiivisesti. Päiväkodin ja lastensuojelun välinen yhteistyö ei juuri näyntyä vanhemmille.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Päivähoito, lastensuojelu, avohuolto, varhaiskasvatus		
Muut tiedot		

Author(s) Isokääntä, Noora Kananen, Emilia	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 03122013
	Pages 56	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title Parents' experiences of day care as a support measure in child welfare's open care		
Degree Programme Degree Programme in Social Services		
Tutor(s) Hintikka, Timo Kiiskilä, Taja		
Assigned by		
Abstract <p>The goal of this study was to examine parents' experiences of day care as a support measure to the open care given by child welfare services. The purpose was to report what kind of support the parents had received from their day care center, what they thought about this support and whether they found it beneficial to their family situation. The aim was also to examine how families were viewed in the day care centers and how the cooperation between child welfare and day care worked from the parents' point of view.</p> <p>The present study was qualitative and it was implemented by using theme interviews. Six parents, whose child was or had been in day care as an open care support measure, were interviewed. The topic was approached through four themes that were parenting, educational partnership, family and cooperation between parents, day care and child welfare.</p> <p>The results showed that the support provided by day care had been beneficial to the families. The parents had received support in the form of discussions and concrete parenting advice. From the parents' point of view the cooperation between the parents and day care worked well and was very open. The parents were viewed in a positive light by the day care personnel. The cooperation between day care and child welfare was not very visible to the parents.</p>		
Keywords Day care, child welfare, open care, early childhood education		
Miscellaneous		

Sisältö

1 Johdanto	3
2 Varhaiskasvatus	5
2.1 Varhaiskasvatusta säätelevät lait, määräykset ja sopimukset.....	5
2.2 Päiväkoti.....	7
2.3 Kasvatuskumppanuus	8
2.4 Varhainen tuki ja puuttuminen.....	12
3 Lastensuojelu	14
3.1 Lastensuojelun keskeiset periaatteet	14
3.2 Lastensuojeluasiakkuuden alkaminen	15
3.3 Avohuollon tukitoimet	16
4 Yhteistyö	19
4.1 Moniammatillinen yhteistyö ja verkostoyhteistyö	19
4.2 Lastensuojelun ja varhaiskasvatuspalveluiden välinen yhteistyö.....	22
4.3 Salassapito	23
5 Aiemmat tutkimukset aiheesta	24
6 Tutkimuksen toteuttaminen	26
6.1 Tutkimustehtävät.....	26
6.2 Tutkimuksen kulku	26
6.3 Tutkimusmenetelmä	28
6.4 Aineistonkeruu ja kohderyhmä.....	30
6.5 Aineiston analyysi	31
6.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	32
7 Tutkimustulokset	35
7.1 Vanhemmuus.....	36
7.2 Kasvatuskumppanuus	36
7.3 Tutkimusmuodon vaikutus perheeseen.....	38

7.4 Yhteistyö vanhempien, päivähoidon ja lastensuojelun välillä	40
8 Johtopäätökset ja pohdinta	44
8.1 Tutkimuksen johtopäätökset	44
8.2 Tutkimustulosten pohdinta.....	45
8.3 Ajatuksia opinnäytetyöprosessista	48
Lähteet	50
Liitteet	54
Liite 1. Suostumus haastatteluun sekä sen käyttämiseen opinnäytetyön aineistona.....	54
Liite 2. Haastattelurunko	55
Taulukot	
Taulukko 1. Tulosten koonti.....	43

1 Johdanto

Lastensuojelun asiakasmäärät ovat nousseet viimeisten vuosikymmenten aikana ja erityisesti avohuollon asiakkaiden määrä on kasvanut huomattavasti. Kymmenen vuoden ajanjaksolla avohuollon asiakkaiden prosentuaalinen osuus on kasvanut 20 prosenttiyksiköllä, 27 %:sta 47 %:iin. (Bardy & Heino 2013, 23.) Lastensuojelulain (L 13.4.2007/417) mukaan avohuollon tukitoimien on oltava ensisijaisia muihin toimiin nähden ja toiminnan on oltava mahdollisimman hienovaraista. Päivähoitolakia ollaan muuttamassa varhaiskasvatuslaiksi, jonka avulla päivähoitojärjestelmästä on tarkoitus tehdä syrjäytymistä ehkäisevä ja perheille joustavampi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.)

Sekä lastensuojelu että varhaiskasvatus ovat muuttuneet viime vuosien aikana monin tavoin ja muutos vaikuttaa jatkuvan. Yhteistyö eri tahojen välillä on lisääntynyt ja moniammatillisuus näkyy molemmilla alueilla vahvana. Halusimme yhdistää opinnäytetyössämme sekä varhaiskasvatuksen että lastensuojelun, sillä sosionomeina voimme työskennellä molemmilla kentillä.

Opinnäytetyössämme käsitellään päivähoitoa lastensuojelun avohuollon tukitoimena vanhempien näkökulmasta. Työmme tavoitteena on saada selville vanhempien kokemuksia päivähoitosta lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Halusimme opinnäytetyössämme selvittää, millaista tukea perheet ovat päiväkodista saaneet, mitä mieltä vanhemmat ovat saamastaan tuesta ja onko tästä ollut apua heidän perheensä tilanteeseen. Halusimme myös kuulla, kuinka vanhempiin suhtaudutaan päiväkodeissa ja miten yhteistyö eri tahojen välillä toteutuu.

Mielestämme aihe oli tärkeä. Aihetta ei ole tutkittu opinnäytetöissä aiemmin ja siksi halusimme tehdä työn juuri vanhempien näkökulmasta. Halusimme myös tehdä tutkimuksen aiheesta, joka antaisi meille lisää valmiuksia kohdata erilaisia asiakkaita työssämme.

Työssä käydään läpi varhaiskasvatukseen liittyviä asioita, tarkemmin päiväkotihoidon liittyvät. Siinä keskitytään Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, josta nostetaan esille erityisesti kasvatuskumppanuus ja varhainen tuki. Työssä käsitellään lastensuojelun perusteita lastensuojelulain kautta, sekä erityisesti päivähoitoa avohuollon tukitoimena. Työssä on myös oma osuutensa liittyen päivähoiton, lastensuojelun ja vanhempien väliseen yhteistyöhön sekä moniammatillisuuteen. Päiväkodin henkilökuntaa ja heidän kokemuksiaan emme käsittele työssämme, koska niitä on käsitelty aiemmissa opinnäytetöissä.

Keräsimme opinnäytetyömme aineiston teemahaastattelun avulla. Haastattelimme kuutta vanhempaa, joiden lapsi on joko parhaillaan tai on aiemmin ollut avohuollon tukitoimena päivähoitossa.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Sen tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2005, 11.) Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus kunnan järjestämään päivähoitopaikkaan vanhempainrahakauden jälkeen. Myös vanhemmilla on oikeus saada lapselleen hoitopaikka. Yhteiskunnan tehtävänä on taata tämä. Varhaiskasvatuspalvelut ovat osa lapsiperheiden tukijärjestelmää sekä lapsi- ja perhepalveluita (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 97, 89.) Lasten päiväkotitoiminta on yksi keskeisimpiä varhaiskasvatuspalveluita. Muita ovat perhepäivähoito ja avoin toiminta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.) Kuntien on huolehdittava lasten päivähoidon järjestämisestä. Kunnat voivat järjestää päivähoidon itse, yhdessä toisen kunnan kanssa, hankkimalla palvelut valtiolta, toiselta kunnalta tai muulta julkiselta tai yksityiseltä palveluntuottajalta. (L 19.1.1973/36.)

2.1 Varhaiskasvatusta säätelevät lait, määräykset ja sopimukset

Varhaiskasvatus perustuu tärkeisiin kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansallisiin säännöksiin ja muihin asiakirjoihin (Järvinen ym. 2009, 116). Päiväkotitoiminnan perustan muodostaa Laki lasten päivähoidosta, joka on vuodelta 1973. Päivähoitolakia on muutettu joitakin kertoja. (Karila & Nummenmaa 2001, 14.) Tällä hetkellä päivähoitolakia ollaan muuttamassa varhaiskasvatuslaiksi. Asiaan valmistelevalle työryhmälle on tarkoitus uudistaa varhaiskasvatusta koskevia säädöksiä. Lisäksi päivähoitojärjestelmästä on tarkoitus tehdä joustavampaa perheille ja syrjäytymistä ehkäisevä. Tavoitteena on, että laki astuisi voimaan vuonna 2015. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.) Hallitus on suunnitellut lapsen päivähoito-oikeuden rajoittamista niissä tilanteissa, joissa lapsen vanhempi on kotona. Uudessa päivähoitolaissa rajattaisiin lapsen subjektiivista oikeutta päivähoitoon. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2013.)

Järvinen ja muut ovat todenneet, että varhaiskasvatusta säätelevien lakien, määräysten ja sopimusten avulla varmistetaan asiakkaiden ja työntekijöiden oikeusturva.

Niiden tavoitteena on myös turvata laadukas varhaiskasvatustoiminta. Näiden lisäksi sosiaali- ja terveysalalla on tärkeää huolehtia eettisten periaatteiden noudattamisesta. (Järvinen ym. 2009, 88.) Suomalaisen varhaiskasvatuksen arvopohja muodostuu merkittävistä kansainvälisistä lasten oikeuksia määrittelevistä sopimuksista, kansallisista säädöksistä sekä muista ohjaavista dokumenteista. Keskeisin lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen arvoista on lapsen ihmisarvo. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 12.)

Varhaiskasvatusta ohjataan niin valtakunnallisella kuin kunnallisellakin tasolla. Valtakunnallisesti varhaiskasvatusta ohjaavat lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Kunnallisella tasolla varhaiskasvatusta ohjaavat kunnan varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat, kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetuksen opetussuunnitelma, yksikön laatima varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetuksen opetussuunnitelma sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen esiopetuksensuunnitelma. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8-9.)

Varhaiskasvatussuunnitelma

Päiväkodeilla on omat varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka ovat konkreettisia toimitasuunnitelmia. Päivähoidon toimintayksikköjen varhaiskasvatussuunnitelmat ovat kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa yksityiskohtaisempia. Päiväkotikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan yhteistyössä koko henkilökunnan kanssa. Yleensä ne sisältävät tietoja päiväkodin historiasta, arvoista ja toiminta-ajatuksista, päiväkodin arjen pedagogiikasta, kasvatusta lapsi- ja oppimiskäsityksestä, päiväkodin päivärhythmistä, lapsen havainnoinnista, tukemisesta ja arvioinnista sekä päiväkodin sisällöllisistä orientaatioista. Lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on lähtökohtana tavoitteelliselle varhaiskasvatustyölle ja se laaditaan yhteistyössä vanhempien kanssa. Suunnitelmaa ja sen toteutumista arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti. Suunnitelmassa on kirjattuna lapsen yksilölliset kasvatustavoitteet ja lapsen vahvuuksia sekä kehittymistarpeita. (Järvinen ym. 2009, 125–126.)

2.2 Päiväkoti

Päiväkotihoido on yksi päivähoiton muodoista. Muita ovat perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito, vuoro hoito, avoin varhaiskasvatustoiminta, esiopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminta. (Järvinen ym. 2009, 89.) Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten perheitä heidän kasvatustehtävässään ja yhdessä perheiden kanssa edistää lapsen persoonan kehitystä. Päivähoidon tulee tarjota lapselle iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti lämpimät, turvalliset ja jatkuvat ihmissuhteet, kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä suotuisa kasvu ympäristö. Lisäksi päivähoiton tulee edistää lapsen sosiaalista, fyysistä ja tunne-elämän kehitystä. Myös lapsen esteettistä, eettistä, älyllistä ja uskonnollista kasvatusta tulee tukea. (L 19.1.1973/36.)

Päiväkotien järjestämä varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Arjessa nivoutuvat hoito, kasvatus ja opetus yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Lapsiryhmän toiminnan suunnittelu ja toteutus pohjautuvat ryhmän ja jokaisen lapsen yksilöllisiin tarpeisiin, ikään, vireystilaan sekä yhteisesti perheen kanssa sovittuihin käytäntöihin. Kasvattajat havainnoivat lapsia ja lapsiryhmää ja oppivat näin tuntemaan heidät ja saavat selville heidän tarpeita ja toiveita. Tavoitteena on saavuttaa kullekin lapselle asetettuja tavoitteita. Tähän päästään kehittämällä ryhmän käytäntöjä ja suunnittelemalla toimintaa. (Järvinen ym. 2009, 124.)

Päivähoitossa yksilöllisyyden huomioiminen on vaativa ja haastava tehtävä, koska jokaisen lapsen yksilölliset ominaisuudet ja tarpeet tulee huomioida myös lapsen toimiessa suuressa ryhmässä. (Koivunen 2009, 19.) Pienryhmätoiminnan avulla lasten yksilöllinen huomiointi ja havainnointi onnistuvat helpommin. Pienemmässä ryhmässä lapsi saa paremman mahdollisuuden oppia suhteuttamaan omia taitojaan tilanteen sopivalla tavalla ja tunnistamaan omien tekojensa seurauksia ja vaikutuksia toisiin. Pienryhmätoiminnasta on saatu myönteisiä ja rohkaisevia kokemuksia. Lapsi voi paremmin, kun arki on rauhallisempi ja ryhmäkoko on pienempi päivähoitossa. Myös työntekijät voivat paremmin, kun he voivat aidosti keskittyä yksittäiseen lapseen. (Mikkola & Nivalainen 2009, 33–34.)

Päiväkodissa jokaiseen päivään liittyy perushoidontilanteita, kuten pukeminen ja rii-suminen, hygienia, wc-käynnit ja siistiksi oppiminen, eteistilanteet, ruokailut, ulkoilut ja lepoaika. Lapsen ikä ja kehitystaso vaikuttavat siihen, kuinka omatoiminen lapsi voi olla näissä tilanteissa. Säännöllinen päivärytmi tuo lapsen päivään ennustettavuutta ja luo turvallisen ilmapiirin. Lisäksi päivärytmi auttaa lasta jaksamaan. Päivärytmin yksilöllisyys ja yhteisöllisyys tulee huomioida lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta. Perushoitotilanteiden lisäksi jokaiseen päivään kuuluu myös ohjattua toimintaa ja leikkiä. Myös leikki voi olla ohjattua tai vapaata. (Järvinen ym. 2009, 165–166.) Kasvattajien on tärkeä havainnoida lapsen leikkitaitoja ja tarpeen mukaan ohjata leikkejä. On merkittävää havainnoida myös lapsen leikin sisältöä, sillä lapset käyttävät leikin sisällön aineksina kaikkea näkemäänsä, kokemaansa ja kuulemaansa. (Koivunen 2009, 40.)

2.3 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus tarkoittaa vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön tietoista sitoutumista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Varhaiskasvatuksen työntekijöillä ja vanhemmilla on tietoa lapsesta ja heidän yhteistyön tavoitteena on toimia lapsen parhaaksi. (Järvinen ym. 2009, 118.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 31) mukaan kumppanuus lähtee lapsen edun toteuttamisesta ja lapsen tarpeista. Kasvatuskumppanuuden pohjana toimii työntekijöiden ja vanhempien välinen avoin vuorovaikutus ja luottamus. (Järvinen ym. 2009, 118). Kekkosen mukaan vanhemmilla on keskeinen vastuu lapsen kasvatuksesta ja varhaiskasvatushenkilöstöllä koulutuksen avulla saatu ammatillinen tieto ja osaaminen. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on yhdistää kasvattajien kokemus ja asiantuntijuus sekä vanhempien tieto ja asiantuntijuus lapsesta. Varhaiskasvatushenkilöstön vastuulla on kasvatuskumppanuuden syntyminen ja kehittyminen. (Kekkonen 2012, 42.) Kaskelan & Kekkosen (2006, 17) mukaan kasvatuskumppanuudella pyritään siihen, että lapsi oman elämänsä kokijana ja toimijana tulee nähdä, ymmärrettyksi ja kannatelluksi kokonaisvaltaisesti.

Kasvatuskumppanuus luo varhaiskasvatuksen työntekijöille uudenlaisen tavan suhtautua vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Kumppanuudessa vanhempien ja henkilöstön roolit ja asema suhteessa lapseen nähdään tasavertaisena, mutta tehtäviltään erilaisina. Henkilöstön tehtävänä on huolehtia kumppanuuden edellytysten luomisesta sekä toteuttaa kasvatusyhteistyötä osana lapsen varhaiskasvatusta ja perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä. (Kekkonen 2012, 42.) Koivulan (2004, 80) mukaan henkilöstön tulee myös tehdä yhteistyötä muun sosiaali- ja terveyshuollon kanssa sekä tarpeen mukaan ohjata tai tiedottaa perheitä muista palvelu- ja tukijärjestelmistä. Kasvatuskumppanuus tarkoittaa myös vanhempien suurempaa osallistumista ja osallisuutta lapsensa varhaiskasvatukseen ja siihen liittyvien suunnitelmien tekemiseen ja arviointiin. (Kekkonen 2012, 42–43.) Vanhemmilla tulee olla myös mahdollisuus vaikuttaa koko päivähoitoyksikön sekä kunnan varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja arviointiin (Kaskela & Kekkonen 2006, 17). Kumppanuuden toteutuessa vanhemmat ja henkilöstö molemminpuolisesti antavat ja vastaanottavat tietoa lapsen päivän tapahtumista (Kekkonen 2012, 42–43).

Kekkonen (2012, 43) mukaan kasvatuskumppanuus vaatii toteutuakseen molemminpuolista kunnioitusta ja sitä, että varhaiskasvatushenkilöstö hyväksyy vanhemman tunteita, tavoitteita, ajatuksia ja arvoja. Vanhempien ja kasvatushenkilöstön vuorovaikutuksen toimivuus korostuu eteenkin huolen puheeksi ottamisessa eli hankalien asioiden esille tuomisessa (Koivula 2004, 81). Kasvatuskumppanuuden kehittymisen haasteita päivähoitossa voivat olla lapsiryhmien muutokset, uusien kasvatuskumppanuussuhteiden muodostaminen ja lyhytaikaiset kasvattajasuhteet. Kumppanuusajattelu vaatii kasvatushenkilökunnan ja vanhempien yhteisymmärrystä kasvatuksesta ja sen tavoitteista. Kumppanuus tarkoittaa myös avointa tiedottamista ja yhteistä päätöksentekoa. Kasvatushenkilökunnan tulee kertoa vanhemmille heidän toimintatavoista, jolloin vanhemmat saavat lisää tietoa lapsensa päivähoitajasta. (Järvinen ym. 2009, 118–119.)

Kaskelan ja Kekkonen mukaan kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi ovat kasvatuskumppanuuden periaatteita. Toisen kuunteleminen ja kuuntelu ovat tärkeitä asioita vuoropuhelussa. Kuulevassa suhteessa asetutaan kuulemaan toisen ihmisen ajatuksia ja puhetta ja eläydytään ja keskitytään kuuntelemaan. Kunnioittaminen

näky toisen ihmisen arvostamisena ja hyväksymisenä. Luottamus muodostuu kuu-lemisen ja kunnioituksen periaatteista. Luottamuksen syntyyn tarvitaan aikaa, yhteisiä vuoropuheluita ja kohtaamisia. Sillä, miten varhaiskasvatuksen työntekijät välittävät tietouttaan ja kokemuksia lapsesta vanhemmille, on vaikutusta siihen, miten luottamus päivähoidon työntekijöihin rakentuu. Luottamuksen rakentumiseen vaikuttaa myös vanhempien mahdollisuudet olla mukana lapsen kasvatukseen, hoitoon ja opetukseen liittyvissä asioissa. Myös arkisilla, päivittäisillä keskusteluilla on vaikutusta luottamuksen syntyyn. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–36.)

Kasvatuskumppanuudessa tarvitaan dialogisuutta eli tasavertaista vuorovaikutusta. Dialogisuudessa keskustelu on aktiivista, vastavuoroista, sitoutunutta, avointa, kunnioittavaa ja vilpittöntä. Parhaimmillaan kumpikin osapuoli voi muuttaa mielipiteitään ja asenteitaan ja oppia uutta. Dialogisuudessa pyritään osallistujien kiireettömään ja aktiiviseen osallistumiseen. Se vaatii luottamusta osapuolten välille ja pyrkimistä yhteistyöhön. (Järvinen ym. 2009, 119.) Parhaimmillaan kasvatuskumppanuudessa kasvattajien ja vanhempien kohtaamiset ja keskustelut syventyvät dialogisuuden avulla. Dialogiseen vuoropuheluun sisältyy eri mieltä olemista, rehellisyyttä ja suorapuheisuutta. Varhaiskasvattajan ja vanhemman dialogi saa aikaa kokemuksen yhteisöllisyydestä ja saa heidät liittymään tunnetasolla lapsen asiaan ja kasvatusprosessiin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17, 38, 40.)

Päivähoidon aloitus

Kasvatuskumppanuus alkaa rakentua tutustumisesta. Hyvä ja turvallinen päivähoidon aloitus luo myös pohjan luottamukselliselle kasvatuskumppanuudelle. Kasvatuskumppanuuteen perustuva yhteistyö edellyttää, että kasvattajat tuntevat ja ymmärtävät vanhempien kasvatuskäsityksiä. (Kekkonen 2012, 43.) Vanhempien toivotaan tutustuvan päivähoitopaikkaan ennen hoidon aloitusta. Heidän kanssaan käydään myös aloituskeskustelu, jonka tarkoituksena on antaa perheelle puheenvuoro. Keskustelun aikana vanhemmat saavat kertoa kasvattajille lapsestaan. (Kekkonen 2012, 40–41.) Toisena aloituskeskustelun tavoitteena on, että työntekijä auttaa vanhempia valmistamaan lasta päivähoidon aloittamiseen. Kasvattajan on hyvä kuulla vanhempien toiveita, odotuksia ja pelkoja päivähoidon aloitusta kohtaan. Kun vanhemmat ovat ilmaisseet ja selkiyttäneet omia ajatuksiaan ja tunteitaan, voivat he

paremmin valmistella lasta tulevaan muutokseen. Aloituskeskustelu voidaan käydä päiväkodilla tai perheen kotona. Kun aloituskeskustelu käydään lapsen kotona, voi kasvattaja havainnoida sitä, miten lapsi toimii tutussa ja turvallisessa kotiympäristössä. Lapsen kotona kasvattaja näkee myös miten lapsi toimii yhdessä vanhempiensa kanssa. Tällä tavoin varhaiskasvattaja saa tietoa ja ymmärrystä lapsesta ja lapselle ominaisesta tavasta toimia. Aloituskeskustelun tekee yleensä lapsen tuleva omahoitaja. (Kaskela & Kekkonen 2006, 40–42.)

Aloituskeskustelu ja tutustumiskäynti ovat osa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen prosessia (Kekkonen 2012, 41). Joissain kunnissa ja päivähoitoyksiköissä on käytössä omahoitaja käytäntö. Omahoitaja on lapselle nimetty tietty kasvattaja, joka auttaa lasta aloitusvaiheessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 44.) Omahoitaja vastaa yleensä päivähoiton aloituksen lisäksi oman pienryhmän arjen sujumisesta. Kun lapselle on yksi omahoitaja, hän voi sisäistää yhden aikuisen kunnolla ja luottaa siihen, että hänestä huolehditaan ja välitetään. Omahoitajan avulla lapsi liittyy ensin osaksi pienempää ryhmää ja sen kautta myöhemmin osaksi suurempaa ryhmää. Lapsen omahoitaja voi vastata myös yhteistyöstä lapsen vanhempien kanssa sekä siitä, että lapsen kehitystä, kasvua ja oppimista havainnoidaan ja dokumentoidaan sovitulla tavalla. (Mikkola & Nivalainen 2009, 34.)

Päivittäiset kohtaamiset ja keskustelut ovat tärkeitä kasvatuskumppanuuden rakentumisessa ja kehittämisessä. Yhteistä vuoropuhelua vanhemman, lapsen ja kasvattajan välillä tapahtuu päivittäin vanhemman hakiessa ja tuodessa lasta päivähoitoon. Usein kun puhutaan lapsesta, sivutaan myös perheen yksityisiäkin asioita. Kasvattajan suhtautuminen tulee olla avointa ja myönteistä, jolloin perheellä on mahdollista puhua monenlaisista asioista ja näyttää erilaisia tunteita. Näin molempien osapuolten on helppo puhua myös huolista ja ongelmista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 44–45.) Myös kasvatuskeskustelut ovat tärkeitä kasvatuskumppanuuden toteutumisessa. Keskusteluissa kumppanuus voi myös joko syventyä tai estyä. Yleensä päivähoitopaikoissa on käytäntönä, että vanhemmat ja kasvattaja käyvät ainakin kerran vuodessa perusteellisemmän keskustelun lapsesta ja lapsen varhaiskasvatuksesta. Tarpeen vaatiessa keskusteluja voidaan käydä myös useammin. Varhaiskasvatussuunnitelman

mukainen keskustelu luo mutkattoman jatkon päivähoidon aloituskeskustelulle. (Kaskela & Kekkonen 2006, 45–46.)

2.4 Varhainen tuki ja puuttuminen

On olemassa useita erilaisia käsitteitä, jotka kuvaavat lapselle annettavaa tukea. Voidaan puhua varhaisesta, erityisestä ja yksilöllisestä tuesta. (Koivunen 2009, 90.) Lapsi voi tarvita tukea eri alueilla, kuten fyysisen, taidollisen, tiedollisen tai tunne-elämän kehityksen osa-alueilla. Tarve tukeen voi syntyä myös sellaisessa tilanteessa, jossa lapsen kasvuolot eivät turvaa tai vaarantavat hänen terveyttään tai kehitystään. Varhaiskasvatuksessa tuen tarpeen arvioinnin lähtökohtana on kasvattajien ja vanhempien havaintojen yhteinen tarkastelu tai tuen tarve on todettu aiemmin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 35.)

Lapsen tuen tarvetta arvioitaessa on tärkeää tunnistaa ja määritellä lapsen toimintamahdollisuudet ja niihin liittyvät ohjauksen ja tuen tarpeet. Tuen suunnittelun pohjaksi on tärkeää luoda kokonaiskuva lapsesta, hänen voimavaroistaan ja häntä innostavista asioista. Tarvittaessa voidaan hankkia asiantuntijan lausunto, jos se nähdään lapsen tuen arvioinnissa hyödyllisenä. Varhaiskasvatuksen tukitoimet aloitetaan kuitenkin heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen antamisen tavoitteena on ennaltaehkäistä lapsen tuen tarpeen pitkittymistä ja kasautumista. Lapsen tuen tarpeen määrittely ja järjestäminen sisällytetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatukseen voidaan liittää myös muita tukipalveluita lapsen tuen tarpeen mukaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 35–37.)

Taskisen mukaan varhainen tukeminen voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen: huolen tunnistaminen, sen puheeksi ottaminen lapsen ja vanhempien kanssa sekä korjaavat toimenpiteet. Kasvattaja voi käyttää huolen tunnistamisen apuna esimerkiksi huolen vyöhykkeitä. Huolen vyöhykkeiden avulla kasvattaja voi arvioida herännyttä huoltaan ja tarvetta puuttua tilanteeseen. (Taskinen 2007, 18.) Huolen vyöhykkeiden ensimmäinen vyöhyke on huoleton tilanne. Se kuvaa lapsen tilaa, joka ei aiheuta lainkaan huolta. Toinen vyöhyke on pieni huoli. Tämä tarkoittaa, että pieni huoli tai

ihmettely on herännyt kasvattajan mielessä mutta kasvattaja luottaa omiin kykyihin ratkaista tilanne. Kun tämä huoli käy toistuvasti kasvattajan mielessä, voidaan puhua huolen harmaasta alueesta. Tämä kolmas huolen vyöhyke saa aikaan sen, että kasvattajan luotto omiin mahdollisuuksiin auttaa lasta heikkenee tai ehtyy kokonaan. Tällöin kasvattaja kokee tarvetta lisävoimavaroihin ja kontrolliin. Kontrollilla tarkoitetaan tilanteen hallinnan kasvamista säätelämällä epätoivottavaa käyttäytymistä, esimerkiksi vanhempien päihteiden käyttöä. Suuren huolen vyöhykkeellä huolta on paljon ja se on jatkuvaa. Kasvattajan omat toimintamahdollisuudet ovat loppumassa ja lisävoimavaroja tarvitaan lisää. Lapsi voi olla jopa välittömässä vaarassa ja tilanteeseen tarvitaan heti muutosta. Tällaisia voivat olla esimerkiksi lastensuojeluun liittyvät tapaukset. (Huhtanen 2004, 47–48.)

Huolen vyöhykkeistöä on käytetty myös tavoilla, joihin sitä ei ole tarkoitettu. Huolen vyöhykkeistöä ei tule käyttää ihmisten luokitteluun ja rekisteröintiin. Huolen vyöhykkeistön avulla työntekijä voi arvioida oman huolensa senhetkistä tasoa suhteessa omiin kykyihin tukea asiakasta. Huolet ovat subjektiivisia, ainutlaatuisia ja vaihtelevia ennakoiteja omista toimintamahdollisuuksista tilanteesta. Ihmisillä voi herätä erilainen huoli samasta tilanteesta. Huolen vyöhykkeistöä ei tule käyttää asiakkaiden ryhmittelyyn vaan työntekijän oman huolen tutkimiseen ja selkiyttämiseen, oman toiminnan ja tukitarpeiden arvioimiseen sekä huolen puheeksi ottamisen apuvälineenä. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2013.)

Huolen puheeksi ottamisen tarkoituksena on yhteistyön aikaansaaminen ja tilanteen kehittyminen positiiviseen suuntaan. Vanhemman ja kasvattajan yhteistyön tavoitteena on yhdistää voimavarat lapsen parhaaksi. (Järvinen ym. 2009, 74.) Jos vanhemmilla ja kasvattajilla on erilaiset käsitykset yhteistyöstä, kasvatustilanteesta ja kasvatuksesta, lapsen hoidon ja kasvatuksen tarpeista tai kasvatuksen vastuunjaosta, on kasvatushenkilöstön haastavaa ylläpitää kasvatuskumppanuutta. Huolen puheeksi ottaminen on luontevampaa, jos vanhempien ja kasvattajien välille on syntynyt luottamuksellinen suhde. Juuri niissä tilanteissa, joissa lapsen ja perheen elämäntilanne vaatii tavallista kasvatusyhteistyötä monipuolisempaa apua ja tukea, tulee kasvatuskumppanuuteen kiinnittää erityistä huomiota. Niissä tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee erityistä tukea, työntekijöiden tulee toimia niin, että he ylläpitävät ja vahvistavat

vanhempien luottamusta kasvatushenkilöstöön ja siihen, että he haluavat ja kykenevät auttamaan lasta ja perhettä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 46–47.)

3 Lastensuojelu

Vanhemmilla ja huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Yhteiskunnan on tuettava vanhempia tässä tehtävässä ja tarjottava vanhemmille apua riittävän varhain. Tarvittaessa lapsi ja perhe on ohjattava lastensuojelun piiriin. Lastensuojelun perustehtäviä ovat lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä ja lasten suojelutehtävä. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, 2013.)

3.1 Lastensuojelun keskeiset periaatteet

Lastensuojelulain tehtävä on turvallisen kasvuympäristön, erityisen suojelun ja tasa-painoisen ja monipuolisen kehityksen takaaminen lapselle. Lastensuojelulaissa mainitaan lastensuojelun keskeiset periaatteet. Näihin kuuluvat lapsen tai nuoren suotuisan kasvun edistäminen. Lastensuojelun tavoite on tukea vanhempia tai muuta huoltajaa lapsen kasvatuksessa. Lastensuojelutyössä tavoitteena on, että lapsen etu toteutuisi mahdollisimman hyvin. Lastensuojelullisten toimenpiteiden tulee turvata lapselle muun muassa jatkuvat ja turvalliset ihmissuhteet, valvonnan ja huolenpidon, koulutuksen, turvallisen kasvuympäristön, fyysisen ja henkisen koskemattomuuden sekä mahdollisuuden vaikuttaa itseään koskevista asioista. (L 13.4.2007/417.)

Ehkäisevän lastensuojelun rooli korostuu uusimmassa lastensuojelulaissa, joka tuli voimaan vuonna 2007. Sillä tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista lastensuojelutoimintaa. Mahdollisimman aikainen asioihin puuttuminen on avainasemassa ehkäisevässä lastensuojelussa. Vanhempia tuetaan lapsen hoidossa ja kasvatuksessa ja korostetaan lapsen edun toteutumista. Ehkäisevää lastensuojelutyötä toteutetaan kunnallisissa palveluissa, kuten neuvolassa, terveydenhuollossa, päivähoitossa sekä

nuorisotyössä. Tällä pyritään siihen, että ongelmien muodostuminen, vaikeutuminen ja kasautuminen pystyttäisiin ehkäisemään. (Järvinen ym. 2009, 91, 92.)

Lain määrittämä lastensuojelun tarkoitus ei toteudu pelkästään lastensuojelupalveluiden keinoin. Lain määrittämien tavoitteiden toteutuminen edellyttää lapsen edun huomioonottamista kaikissa julkisen vallan palveluissa. (Räty 2012, 1.) Lain tarkoitus on turvata perheiden tarvitsemat tukitoimet sekä palvelut, viranomaisten välisen yhteistyön parantaminen ja mahdollisimman varhainen puuttuminen ongelmiin. Eriyteisesti lastensuojelun päätöksenteossa tavoitteena olisi parantaa perheiden oikeusturvaa. (Järvinen ym. 2009, 91.)

Lastensuojelu pystyy auttamaan vanhempia kasvatustehtävässään erilaisin keinoin. Esimerkiksi perhetyön avulla työskennellään perheiden kanssa yhteistyössä. Perheiden kanssa työskenneltäessä on hyvä ottaa huomioon, että perheet ovat itse oman arkensa asiantuntijoita, perheenjäsenten väliset suhteet tulisi ottaa huomioon ja jokainen perhe on ainutlaatuinen ja erilainen kokonaisuus, joka koostuu erilaisista yksilöistä. Vaikka eri perheillä on näennäisesti hyvinkin samanlaisia ongelmia, jokainen kokee ne yksilöllisellä tavallaan. Jokaisella perheenjäsenellä on omat tarpeensa ja mahdolliset huolensa. Äidillä voi olla mielessään äitiyteen, puolisona olemiseen tai naiseuteen liittyviä ajatuksia. Isyyteen voi taas liittyä aivan erilaisia ajatuksia kuten myös lapsilla. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 25–26.)

3.2 Lastensuojeluasiakkuuden alkaminen

Lastensuojelulain 25§ määrittää ne tahot, jotka ovat velvollisia tekemään lastensuojeluilmoituksen sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle huolen herätessä sallassapitosäädöksistä huolimatta. Lastensuojeluilmoituksen tekemisen esteenä ei tule olla vanhemman tai lapsen vastustus. Tärkeintä on lapsen edun ja turvallisen kasvun turvaaminen. Jos tarve lastensuojeluilmoituksen tekemiselle on syntynyt asiakassuhteessa, on hyvän tavan mukaista kertoa lastensuojeluilmoituksen tekemisestä perheelle henkilökohtaisesti, jos mahdollista. Lastensuojeluilmoituksen perusteena voi olla olosuhteet lapsen kotona, johon voi liittyä vanhemman päihdeongelma tai mie-

lenterveysongelmat, vanhemman jaksamattomuus tai hoidon laiminlyönti. Ilmoituksen tekemisen perusteeksi käy myös lapsen oma käyttäytyminen, jos se uhkaa jollain tavalla hänen kasvuun tai kehitystään. Yksityishenkilöiden on mahdollista tehdä lastensuojeluilmoitus myös nimettömänä. (Räty 2012, 186.)

Lastensuojeluilmoituksen vastaanottamisen jälkeen sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on päätettävä viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä aloitetaanko ilmoituksen johdosta lastensuojelutarpeen selvitys. Ilmoitus voi olla myös selvästi sellainen, ettei sen pohjalta ryhdytä toimenpiteisiin. Lastensuojelun asiakkuus alkaa virallisesti siitä, kun ryhdytään kiireellisiin lastensuojelun toimenpiteisiin tai tehdään päätös lastensuojelutarpeen selvittämisestä. (L 13.4.2007/417.)

Lastensuojelutarpeen selvityksessä lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee selvityksen lapsen tilanteesta kokonaisvaltaisesti. Siinä arvioidaan lapsen kasvuolosuhteita ja kasvatuksesta vastuussa olevien henkilöiden mahdollisuutta huolehtia lapsen kasvatuksesta. Selvitys on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä ja sen on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden sisällä asian vireille tulosta. Selvityksen valmistuttua, perheelle on ilmoitettava mahdollisesta lastensuojeluasiakkuuden jatkumisesta. Jos selvitys ei anna aihetta lastensuojelutoimenpiteiden jatkumiselle, tulee myös siitä ilmoittaa perheelle pikimmiten. (L 13.4.2007/417.) Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen tilastoraportin (2012, 14) mukaan lastensuojelutarpeen selvityksiä tehtiin vuonna 2011 yhteensä yli 28 000, josta puuttuu 31 kunnan tiedot.

3.3 Avohuollon tukitoimet

Lastensuojelulain mukaan avohuollon tukitoimiin on ryhdyttävä silloin, kun kasvuolosuhteet ovat vaaraksi lapsen terveydelle tai kehitykselle tai jos lapsi itse vaarantaa omalla toiminnallaan kehityksensä tai terveytensä. Avohuollon tukitoimien avulla pyritään edistämään ja tukemaan lapsen kehitystä ja tavoitteena on vahvistaa lapsen kasvusta vastuussa olevien henkilöiden kasvatuskykyä ja mahdollisuuksia. Avohuollon tukitoimet on tarkoitus suunnitella ja toteuttaa yhteistoiminnassa lapsen ja vanhempien kanssa. Tukitoimet ovat aina vapaaehtoisia, eikä niitä voida järjestää jos

huoltaja tai 12 vuotta täyttänyt lapsi vastustaa. (L 13.4.2007/417.) Lastensuojelun avohuollossa oli asiakkaana noin 81 500 nuorta ja lasta vuonna 2011. Avohuollon asiakasmäärät ovat olleet koko 2000-luvun nousussa. Vuonna 2001 lastensuojelun avohuollossa oli asiakkaana noin 50 000 nuorta ja lasta, eli kymmenen vuoden ajanjaksolla määrä on kasvanut yli 30 000 asiakkaalla. Pelkästään vuonna 2011 avohuollon piiriin tuli uusia asiakkaita 34 871. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2011, 9 - 11.)

Tukitoimista laaditaan asiakkaalle asiakassuunnitelma, jonka perusteella tukitoimia aletaan järjestää (L 13.4.2007/417). Asiakassuunnitelmaan kirjataan mihin tukitoimilla pyritään saamaan muutosta aikaiseksi ja minkälaisella aikataululla. Suunnitelma tulee tarkistaa aina tarvittaessa mutta kuitenkin vähintään kerran vuodessa. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2013.) Avohuollossa korostuu erityisesti työn neuvoja antava ja ohjaava rooli ja avohuollon toimien onnistuminen edellyttää myös asiakkaan aktiivisuutta ja osallistumista (Räty 2012, 270). Lastensuojelun työntekijän tulee tavalta lasta henkilökohtaisesti riittävän usein, myös silloin kun vanhempien suostumusta tapaamiselle ei ole (L 13.4.2007/417).

Avohuollon tukitoimilla tarkoitetaan monia tuen muotoja. Avohuollon eri tukitoimia ovat taloudellinen tuki ja perheen asumisen turvaaminen, apu ongelmatilanteen selvittämiseen, muu taloudellinen tukeminen, tukihenkilö tai -perhe, hoito- ja terapiapalvelut, perhetyö, perhe- tai laitoshoido, vertaisryhmätoiminta tai muut perhettä ja lasta tukevat toimet. Lapsi voidaan myös sijoittaa väliaikaisesti avohuollon tukitoimena yhdessä vanhemman tai muun kasvatuksesta vastaavan henkilön kanssa tai myös lyhytaikaisesti yksin. (L 13.4.2007/417.) Lastensuojelun avohuollon tukitoimien määrä vaihtelee paljon eri kunnissa, ja on vaikea määrittellä, millaisia tukitoimia kunnissa pitäisi olla. Samat tukitoimet eivät myöskään sovellu jokaiselle perheelle, ja onkin usein tarpeen kokeilla eri tukitoimia sopivimman löytymiseksi. (Taskinen 2007, 42.)

Päivähoito lastensuojelun avohuollon tukitoimena

Varhaiskasvatus nähdään monesti ennaltaehkäisevänä lastensuojeluna (Viittala 2006, 66.) Sitä voidaan kuitenkin järjestää myös erityisenä lastensuojelun avohuollon tukitoimena, kuten tässä työssä haastateltavien perheiden tapauksessa oli. Avohuollon

tukitoimena olevassa päivähoitossa voidaan huomioida asiakassuunnitelmassa ilmevät tarpeet lapsen hoidossa. (Räty 2010, 277.)

Päivähoidon rooli lastensuojelun tukitoimena on tullut yhdeksi päivähoiton merkittävistä tehtävistä. Lastensuojelu voi suositella tai velvoittaa vanhempia viemään lapsen varhaiskasvatuksen piiriin lapsen perustarpeiden tyydyttämisen takaamiseksi. Päivähoidon avulla tuetaan vanhempien tekemää kotikasvatusta, ja edistetään lastensuojelun asettamien tavoitteiden toteutumista. (Koivunen 2009, 16.) Erään projektin tutkimustulosten mukaan suuri osa päiväkodin henkilökunnasta näki perheyön perheen pulmien ennaltaehkäisevänä ja päiväkodin arjessa tapahtuvana toimintana, eikä vain lastensuojelun tekemänä työtä (Ovaska 2004, 65).

Lastensuojelun tukitoimena suoritettava varhaiskasvatus on sekä päiväkotiryhmässä oleminen sekä päiväkodissa tarjottava varhaiskasvatus ja esiopetus. Päiväkodissa annettava perushoito, päivärytmi, ihmissuhteet sekä turvallisuus tukevat lapsen kehitystä. Lapselle turvataan päivähoitossa virikkeellisen toiminnan saamisen mahdollisuus ja kehitystasolleen sopiva tekeminen ja materiaalit. (Heinämäki 2004, 147; Koivunen 2009, 16 – 17.) Myös Onnismaa (1999, 61) korostaa selvityksessään päiväkodin perustehtävän laadukkaan toteuttamisen tärkeyttä lastensuojelun tukitoimena suoritettavassa päivähoitossa. Päivähoitoon lastensuojelun avohuollon tukena pätee myös se, mitä Heinämäki mainitsee päivähoitosijoituksesta kehitysolojen vakiointina. Päivähoito voi toimia lapsen kehitysolosuhteiden varmistajana. Päiväkodin henkilöstö voi seurata vanhempien toimintaa ja kasvatuskäytäntöjä. (Heinämäki 2004, 147.) Päivähoidon henkilökunnan jäsenistä vanhempi voi saada keskustelukumppanin ja käytännön apua arjen asioihin (Junttila 2004, 15).

Monesti ongelmaksi muodostuu se, että lastensuojelun työntekijät sijoittavat lapsen päiväkotiin ilman, että kertovat henkilökunnalle riittävästi perheen tilanteesta ja heidän pulmistaan. Päivähoidon henkilökunta ei näin välttämättä osaa auttaa tilanteessa, sillä he eivät ole tietoisia siitä, mitä heiltä odotetaan. (Junttila 2004, 15.) Sen vuoksi onkin tärkeää keskustella lastensuojelun ja päivähoiton välisestä rooli- ja osuudesta, ettei jokin osa-alue jää täysin huomiotta kaikilta osapuolilta (Onnismaa 1999, 58).

Salassapitoon liittyvät seikat nousivat esille Onnismaan tekemässä selvityksessä. Salassapitosäädösten voidaan joissain tapauksissa nähdä olevan jopa haitaksi asiakkaiden hyväksi tehtävässä yhteistyössä tiedonkulun vaikeutuessa. Päiväkodissa asia voidaan nähdä myös niin, että he ovat vain tiedon välittäjiä lastensuojelulle, mutta tietoa ei juurikaan siirry toiseen suuntaan. (Onnismaa 1999, 53–59.)

4 Yhteistyö

Järvisen ja muiden mukaan varhaiskasvatuksen toteutuminen vaatii onnistuakseen yhteistyötä varhaiskasvattajien ja lapsen ja hänen perheensä kanssa. Tämä yhteistyö on kasvatuskumppanuutta. Varhaiskasvatusta toteuttavaan henkilöstöön kuuluu laaja joukko eri alojen ammattilaisia. He toimivat tiiminä ja ovat sitoutuneet yhteiseen tavoitteeseen ja toimintamalliin. Varhaiskasvatushenkilökunta voi tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa, kuten sosiaalitoimen, kiertävän erityislastentarhanopettajan, erityis- ja resurssilastentarhanopettajan, lastenneuvolan, perheneuvolan, psykologin, terapeuttien ja koulun kanssa. (Järvinen ym. 2009, 93–94, 96.) Muita keskeisiä yhteistyötahoja ovat terveys-, liikunta- ja kulttuuritoimi, seurakunnat, yksityiset palveluntuottajat, järjestöt, sosiaalialan osaamiskeskukset sekä oppilaitokset (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 10). Lastensuojelun avohuollon tukitoimia toteutetaan yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa. Lapsen ollessa lastensuojelun asiakkaana, tulee hänen asioistaan vastaavalla sosiaalityöntekijällä olla mahdollisuus saada tukea työlleen eri alojen ammattilaisilta, esimerkiksi terveyskeskuksista ja sairaanhoitopiireistä. (Lastensuojelun käsikirja 2012.)

4.1 Moniammatillinen yhteistyö ja verkostoyhteistyö

Käsitteenä moniammatillisuutta käytetään niin arki- kuin ammattikielessäkin. Käsitteellä ei kuitenkaan ole tarkkaa sisältöä vaan sitä käytetään moninaisissa merkityksissä. Yleisimmin moniammatillisuudesta puhuttaessa viitataan eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden yhteistyöhön ja moniammatilliseen tiimityöhön. Moniammatillisuuden lähtökohtana on ajatus, että tiedon ja osaamisen jakamisen kautta on

mahdollista saavuttaa jotakin, johon yksi ihminen ei pysty yksin. (Karila & Nummenmaa 2001, 3.)

Moniammatillinen yhteistyö perustuu osaamisen jakamiseen ja yhteistyöverkoston luomiseen sekä uudenlaisten toimintatapojen kehittämiseen. Usein perheiden ja lasten ongelmat ovat monimuotoisia, jolloin niiden kohtaaminen edellyttää eri työntekijöiden yhteistyötä. Moniammatilliset palaverit ja yhteistyöverkostot hyödyntävät eri alojen asiantuntemusta ja osaamista. (Huhtanen 2004, 85.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan verkostoyhteistyöllä tarkoitetaan toimintaa ja suunnittelua useiden yhteistyötahojen kanssa. Sen yhtenä tärkeänä tavoitteena on mahdollisimman varhainen puuttuminen riskitilanteissa. Lastensuojelun, perhetyön ja perheneuvolan sekä muiden sosiaalitoimen palveluiden yhteistyökäytännöt ja periaatteet tulee palvella lapsen etua. Nämä periaatteet tulee olla sovittuina tilanteita varten, joissa neuvotellaan lapsen asioista tai edellytetään viranomaisten puuttumista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 10.)

Huhtasen mukaan tiimi on hyvin toimiva työryhmä, jonka tavoitteena on yhteisen päämäärän saavuttaminen. Tiimitoiminnassa henkilöstön osaaminen muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden. Virallisessa tiimissä eri ammattiryhmien jäsenet toimivat selkeästi määriteltyjen sääntöjen ja toimintaperiaatteiden mukaan. Moniammatillisena työryhmänä toimii myös yhteistyöverkosto. Sen jäsenet tarjoavat itsenäisesti palveluja yhteisölle mutta toimivat kuitenkin yhteydessä toisiinsa ja ohjaavat asiakasta työntekijältä toiselle. Yhteistyöverkoston etuna voidaan pitää joustavuutta työntekijöiden ja toiminnan koordinoimisessa mutta haittana voidaan nähdä jatkuvuuden puuttuminen. Työryhmätyöskentelyn edellytyksenä on joustava toiminta ympäristön tarpeiden mukaan, joka tuo mukanaan kilpailua, ristiriitoja ja epävarmuutta. Toimivassa moniammatillisuudessa ylitetään olemassa olevia rajoja, kuten pitäytymistä omassa ammattiroolissa ja asiantuntijuudessa. (Huhtanen 2004, 85–86.)

Moniammatillinen työyhteisö voi herättää ristiriitaisia tunteita. Työntekijän oma ammattitaito tai asiantuntijuus on vahvasti määrittynyt oman elämänkokemuksen ja koulutuksen avulla saatujen tietojen ja kokemusten kautta ja sen vuoksi usein pelätään perinteiset asiantuntijarajat ylittävän toimintakulttuurin hävittävän jotain työn-

tekijän omasta asiantuntijuudesta. (Karila & Nummenmaa 2001, 41.) Huhtasen mukaan asiantuntijuuden avaamista moniammatillisessa työryhmässä tarkoittaa oman näkemyksen tuomista näkyviin yhteisesti arvioitavaksi. Vahvaksi muotoutunut ammatti-identiteetti ja tasapuolinen päätöksentekovalta ryhmässä edistävät moniammatillisuuden toteutumista. Yhteistyötä helpottavat yhteistyöhaluiset, aktiiviset ja toisia arvostavat työntekijät. Myös työntekijöiden halu löytää uusia työskentelytapoja, yhteistyön säännöllisyys ja järjestelmällisyys helpottavat yhteistyötä. (Huhtanen 2004, 86.)

Vaikka työntekijät olisivat yhteistyöhaluisia, ei moniammatillinen työ ole aina ongelmattonta. Yhteistyön estyminen saattaa aiheuttaa keskeytyksen palveluiden jatkumossa. Asiakas voi ohjautua päällekkäisiin palveluihin tai pahimmillaan putoaa palveluiden piiristä kokonaan. Myös ajan puute voi heikentää moniammatillista yhteistyötä. Tämä näkyy esimerkiksi tiimin jäsenten poissaoloina kokouksista, asiakirjojen päivittämisen puuttumisesta ja tiedottamisen vähyytenä. Jos yhteistyöpalaverit tai kokoukset koetaan turhana, heikentyy yhteistyö ja sen tuomat edut katoavat. Myös työyhteisön liian suuri jäsenmäärä heikentää ryhmän toimintaa. Ryhmän työnjakoon liittyvät vaikeudet lisääntyvät ja yhteistyön tehokkuus vähentyy. Suuressa asiantuntija ryhmässä eteenkin vanhemmat jäävät taustalle. He voivat kokea olevansa enemmän vain tiedon vastaanottajia kuin samanarvoisia neuvottelukumppaneita. Vanhemmat saattavat tyytyä asiantuntijoiden arvioihin lapsesta, koska heillä on selvät mielipiteet ja käsitykset lapsen tarpeista. Vanhempien voi olla myös vaikea ymmärtää asiantuntijoiden käyttämää ammatillista kieltä. Jotta kaikki ymmärtävät palaverin tarkoituksen, tulee yhteistyöpalaverissa aina määritellä palaverin tarkoitus ja tavoite ja kuka johtaa palaveria. (Huhtanen 2004, 92–95.)

Huhtasen (2004, 97) mukaan päiväkotitoiminta on moniammatillinen työyhteisö, jossa useat eri ammattikunnat tekevät yhteistyötä. Päiväkotityöhön moniammatillisuus tarjoaa uudenlaisen mahdollisuuden kehittää työtä. Sen avulla kaikkien työntekijöiden näkökulmia arvostetaan mutta se myös tuo esille työntekijöiden erityisosaamiset. Moniammatillinen päiväkotitoiminta voidaan nähdä mahdollisuutena kehittyä niin yksilötasolla että koko työyhteisöntasolla. Toimiva moniammatillinen yhteisö edistää päivähoiton perustehtävän toteutumista. Moniammatillisuuteen voidaan liittää myös uhkia. Uh-

kana voidaan pitää työntekijöiden epäselvää työnjakoa ja eri ammattiryhmien välistä kilpailua ja kateutta. (Karila & Nummenmaa 2001, 41, 85–86.) Eri toimijoiden välistä yhteistyötä voivat rajoittaa puutteet tiedonkulussa. Lapsen vanhemmilla on tärkeä merkitys yhteistyössä ja lasta koskevan tiedon siirrossa. Toimijat ovat vaitiolovelvollisia ja tietoja voidaan vaihtaa ja antaa asiantuntijoiden kesken vain vanhempien luvalla. (Huhtanen 2004, 87.)

4.2 Lastensuojelun ja varhaiskasvatuspalveluiden välinen yhteistyö

Lastensuojelulain mukaan lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on keskeinen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Viranomaisten, jotka toimivat lapsen ja perheiden kanssa, on tuettava vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle heidän tarvitsemaansa apua riittävän ajoissa ja ohjattava lapsi ja perhe tarpeen vaatiessa lastensuojelun piiriin. Lastensuojelun on tuettava vanhempia ja muita lapsen kasvatuksesta ja hoidosta huolehtivia henkilöitä lapsen huolenpidossa ja kasvatuksessa järjestämällä tarvittavia tukitoimia ja palveluita. (L 13.4.2007/417.)

Jotta lastensuojelun asiakkaan oleva lapsi saa tarvitsemansa avun oikeaan aikaan, tarvitaan viranomaisyhteistyötä ja moniammatillisuutta. Lastensuojelun sosiaalityöntekijä vastaa lapsen lastensuojeluprosessista ja hyödyntää tarpeen mukaan moniammatillista osaamista. Lapselle annetaan apua ensisijaisesti hänen omassa elinympäristössään. Jotta yhteistyö eri toimijoiden välillä on toimivaa, tulee lastensuojelun laatusuosituksen mukaan lastensuojelun sosiaalityöntekijän varmistaa, että lapsi, hänen vanhempansa ja hoito- ja kasvatustehtävää toteuttavat tahot ovat osallisina viranomaisyhteistyössä, jota tehdään lapsen asiassa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 11.)

Lastensuojelun Keskusliiton lehdistötiedotteen mukaan lastensuojelun ja varhaiskasvatuspalveluiden välinen yhteistyö ei aina toimi ihanteellisesti vaikka päivähoitopaikka on luonteva paikka ehkäisevälle lastensuojelulle. Varhaiskasvatuksella on tärkeä asema lapsen hyvinvoinnin varmistamisessa. Lisäksi päivähoitopaikassa voidaan ha-

vaita perheiden kriisitilanteet ajoissa, sillä kasvattajat ovat lähes päivittäin tekemisissä perheen kanssa. Kuitenkin varhaiskasvatuksen piiristä tehdään vähemmän lastensuojeluilmoituksia kuin muiden viranomaisten taholta, vaikka kaikilla viranomaisilla on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus silloin kun siihen on aihetta. Varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun välistä yhteistyötä vaikeuttavat esimerkiksi väärinkäsitykset ja lastensuojelun leimaava maine. Varhaiskasvatuksen näkökannalta huomataan, että lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen käsitykset lapsen ja perheen tilanteesta voivat olla erilaiset ja näin hankaloittaa yhteistyötä. Lastensuojelun puolelta koetaan, että lastensuojelua pidetään edelleen rangaistuksena eikä sitä nähdä lasta ja perhettä auttavana palveluna. Haasteita toiminnalle syntyy myös työnjaon ja toimintatapojen väärinkäsityksistä. Yhteistyön onnistuminen vaatii tutustumista toisen osapuolen toimintatapoihin ja luomaan rakenteet yhteistyölle. (Lastensuojelun Keskusliitto 2012.)

4.3 Salassapito

Salassapitovelvollisuutta pidetään rajoittavana tekijänä viranomaisyhteistyössä. Salassapitolaki suojaa kuitenkin perheen oikeusturvaa ja yksityisyyttä. Asiakaslaissa määritellään, että asiakkaalta pyydetään lupa tietojen antamiseen. Jos asiakas ei myönnä lupaa mutta tietojen luovuttaminen on välttämätöntä asiakkaan hoidon, huollon ja koulutuksen tarpeen selvittämiseksi ja toimeentulon turvaamiseksi, voi sosiaali- ja terveyshuollon järjestäjä kuitenkin antaa salassa pidettäviä tietoja. Lisäksi tietoja voidaan antaa jos henkilö on ilmeisessä hoidon tai huollon tarpeessa, tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi tai tieto on tarpeen asiakkaan välttämättömien etujen ja oikeuksien turvaamiseksi. Salassapitovelvollisuus koskee myös lapsen tietojen siirtämistä päivähoidosta kouluviranomaisille. Lastensuojelulaki kuitenkin määrittää, että sosiaali- ja terveyshuollon, koulutoimen, seurakunnan tai poliisitoimen palveluksessa tai luottamustoimessa oleva henkilö on velvollinen ilmoittamaan sosiaalilautakunnalle jos hän saa tietää perhe- ja yksilökohtaisesta lastensuojeluntarpeesta suorittaessaan virkaansa tai tointaan. (Huhtanen 2004, 92–93.)

Salassa pidettäviä asioita voidaan jakaa asiantuntijapalavereissa, jos vanhemmat ovat myöntäneet siihen luvan. Jokaisen asiantuntijan tulisi pyytää lupa omasta puolestaan, jolla varmistetaan kaikkien tiedonkulku. Tiedonkulun avoimuutta lasta koskevista asioista voidaan lisätä pyytämällä vanhemmat mukaan palavereihin tai vähintään tiedottamalla vanhempia palavereissa käsitellyistä ja päätetyistä asioista. (Huh-
tanen 2004, 93.)

Lastensuojelulaki (L 13.4.2007/417) määrittää, että kunnan tulee huolehtia siitä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lapsen kasvua ja kehitystä, oikeudellista, terveydenhuoltoa ja muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta. Viranomaisten välisessä tiedon vaihdossa voi kuitenkin olla ongelmia, jotka vaikeuttavat perheiden avunsaannin mahdollisuuksia. Lainsäädäntöä tulisi selkiyttää ja lastensuojelun tiedon saantia helpottaa. Yhteistyötä voidaan helpottaa ja tehostaa luomalla yhdessä rakenteet ja toimintatavat sekä selkeät sopimukset yhteistyölle. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 34.)

5 Aiemmat tutkimukset aiheesta

Aiheesta päivähoito lastensuojelun avohuollon tukitoimena on tehty monia tutkimuksia. Suurin osa niistä on tehty päivähoidon työntekijöiden näkökulmasta. Esimerkiksi Mari Karhula, Sari Suutari ja Laura Vainionkulma tutkivat opinnäytetyössään vuonna 2011 päivähoidon työntekijöiden kokemuksia ja ammatillista osaamista päivähoidosta avohuollon tukitoimena. He tutkivat myös sitä, miten päivähoito lastensuojelun avohuollon tukitoimena pystyy vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä viiden Keski-Suomessa sijaitsevan päiväkodin kanssa. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla päivähoidon työntekijöitä. Tutkimuksen mukaan päivähoidon työntekijöillä on kokemusta päivähoidossa avohuollon tukitoimena käyvistä lapsista ja perheistä ja he ovat ammattitaitoisia. Työntekijät kokivat päivähoidon lastensuojelun avohuollon tukitoimena hyödyllisenä ja arvokkaana tukena perheille mutta sen ei koettu vastaavan perheiden tämänhetkisiin tarpeisiin. (Karhula, Suutari & Vainionkulma 2011, 42–43.) Samansuuntaisia tuloksia on saanut Laura-

Susanna Berg opinnäytetyössään Päiväkoti avohuollon tukitoimena Lapuan kaupungin päiväkodeissa. Työntekijöillä on kokemusta avohuollon tukitoimin päiväkotiin sijoitetuista lapsista. Lasten moninaiset ongelmat koettiin haastaviksi ja päiväkoteihin toivottiin henkilökohtaisia avustajia. (Berg 2011.)

Susanna Kanth ja Kaisa Schlobohm tutkivat opinnäytetyössään vuonna 2008 päivähoitoa lastensuojelun avohuollon tukitoimena Porin päiväkodeissa henkilöstön näkökulmasta. Tutkimuksessa haastateltiin päivähoidon osastopäällikköä ja lastentarhanopettajaa sekä päiväkotien työntekijöille ja johtajille lähetettiin kyselylomakkeet. Tutkimuksesta nousi esiin työntekijöiden halu saada enemmän tietoa tukitoimena päivähoidossa olevista asiakasperheistä. Tämä helpottaisi heidän mukaansa työn tekemistä. Lisäksi henkilökunta toivoi lisäresursseja kuten kiertäviä erityislastentarhanopettajia ja perhetyötä tekeviä sosionomeja. Työntekijät kokivat yhteistyön päiväkodin ja lastensuojelun välillä sujuvaksi mutta ajoittain ongelmalliseksi. Yksi suurin yhteistyötä vaikeuttava asia oli vastaajien mukaan työntekijöiden vaihtuvuus. Tutkimuksen vastausten mukaan päiväkotit on hyvä ja toimiva lastensuojelun avohuollon tukitoimi vaikkakin päiväkodit eivät voi tällä hetkellä täysin vastata yhteiskunnan tarpeisiin. (Kanth & Schlobohm 2008, 4, 61–63.) Myös Aino Uitto ja Miia Vuolasmaa saivat samantapaisia vastauksia opinnäytetyössään Päivähoito lastensuojelun tukitoimena: henkilöstön kokemuksia. Tutkimuksen kyselyihin vastasivat helsinkiläiset päivähoidon työntekijät. Tutkimuksen mukaan resurssit koettiin liian vähäisiksi mikä esti työntekijöitä toteuttamasta kaikkea haluamaansa. Yhteistyö päivähoidon ja lastensuojelun välillä koettiin tärkeäksi mutta sen toimivuutta kritisoitiin. Syynä tähän pidettiin lastensuojelun vaihteluvuorollisuutta. (Uitto & Vuolasmaa 2011, 2.)

Anna Kainulainen on tehnyt vuonna 2007 pro gradu -tutkielman samasta aiheesta pohtien tukimuodon toteuttamista moniammatillisena yhteistyönä. Hänen tutkimuksensa mukaan päivähoito avohuollon tukitoimena on haasteellista toteuttaa ja vaatii toimiakseen moniammatillista yhteistyötä. Hänen mukaansa yhteistyötä hankaloittaa toisen työnkuvan tuntemisen puute ja se, että asiat nähdään eri tavoin. Kainulaisen mukaan tutkimus osoitti sen, että toisten työhön tutustumista tulisi kehittää, jotta yhteistyö toteutuisi paremmin. Kainulaisen tutkimuksessa nousi esille se, että työntekijät pitävät perustyötä tärkeimpänä työnään tukitoimena päivähoidossa olevien

lasten kanssa. Koska perusrytmi, kaverisuhteet, perustarpeiden tyydyttäminen ja lämmin syli saattavat puuttua lastensuojelulapsilta, ne ovatkin tärkeimpiä asioita mitä päivähoito voi lapsille tarjota. (Kainulainen 2007, 2, 71.) Myös Uiton ja Vuolasmaan (2011, 40) tutkimuksessa kävi ilmi, että tukitoimena päivähoidossa olevat lapset hyötyvät juuri päivähoiton tarjoamasta säännöllisestä päivärytmistä.

6 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää vanhempien kokemuksia päivähoidosta lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Vanhempien kokemuksia selvitettiin haastatteleamalla vanhempia, joiden lapset ovat tai ovat olleet päivähoidossa lastensuojelun avohuollon tukitoimena.

6.1 Tutkimustehtävät

Tutkimuksemme tutkimustehtävinä ovat:

1. Millaista tukea vanhemmat ovat päiväkodilta saaneet ja miten tuki on vaikuttanut perheen tilanteeseen?
2. Miten yhteistyö vanhempien, päivähoiton ja lastensuojelun välillä on toteutunut?
3. Miten päiväkodissa on suhtauduttu vanhempiin?

Kysymyksiin haemme vastauksia neljän eri teeman avulla. Teemat ovat vanhemuus, kasvatuskumppanuus, perhe ja yhteistyö.

6.2 Tutkimuksen kulku

Halusimme opinnäytetyössämme yhdistää päivähoiton ja lastensuojelun kentät. Eräällä opiskeluihimme liittyvällä kurssilla tutustuimme aiheesta tehtyyn aiempaan

työhön, jossa aihetta lähestyttiin päiväkodin henkilöstön näkökulmasta. Aihe oli mielestämme mielenkiintoinen ja tutkimustyön tuloksena huomasimme, että aihetta ei oltu käsitelty missään vanhempien näkökulmasta. Tässä vaiheessa pohdimme, onko aihe liian vaikea toteutettava, sillä se voi olla kohderyhmän edustajille arka ja vaikea. Mietimme myös jo tässä vaiheessa, että haastateltavien löytäminen voi olla vaikeaa.

Tutkimustavan suhteen harkitsimme vielä kahta vaihtoehtoa, jotka olivat lomakekysely ja teemahaastattelu. Mietimme, että lomakekyselyyn vastaajien saaminen olisi mahdollisesti helpompaa, sillä lomakkeen voisi täyttää ja palauttaa anonyymisti. Kyselylomakkeet olisi mahdollista toimittaa päiväkoteihin lasten lokerikkoihin päiväkotien luvalla tai tehdä yhteistyötä esimerkiksi perhetyön kanssa niin, että he toimittaisivat asiakkailleen lomakkeet. Haastatteluiden toteuttaminen tuntui alkuun ajatuksena melkoisen vaikealta ja mietimme, että haastatteluun lähtemisen kynnys saattaisi olla vanhemmalla korkeampi. Kuitenkin viesti kentältä oli sellaista, että vanhemmat palauttavat lomakkeita huonosti ja tarvittavien vastausten saaminen vaikutti epätodennäköiseltä. Lomakkeita olisi myös täytynyt toimittaa paljon eri paikkoihin, eikä vastausten saaminen ollut taattua. Haastatteluiden välityksellä koimme saavamme vanhempien mielipiteet paremmin kuuluviin. Niinpä päädyimme toteuttamaan tutkimuksen teemahaastatteluina.

Olimme alkuvaiheessa yhteydessä asian tiimoilta moniin eri sosiaalipuolen toimijoihin. Toisista paikoista vastaus oli heti kielteinen, vaikka asia koettiin tärkeänä. Joistakin paikoista saatiin alustavia kontakteja ja asiaa alettiin selvittää hieman lisää. Olimme ajatelleet, että sosiaalityöntekijä tai perhetyöntekijä kysyisi asiakkaan suostumusta tutkimukseen osallistumiseksi, jonka jälkeen me olisimme yhteydessä häneen. Näin olisimme yhteydessä vain sellaisiin vanhempiin, jotka olisivat jo lupautuneet osallistumaan tutkimukseen alustavasti. Valitettavasti yhteistyö ei jatkunut tämän pidemmälle emmekä me saaneet vielä yhtään haastateltavaa.

Vastoinikäymisten vuoksi harkitsimme jo aiheen vaihtoa mutta koska oma kiinnostuksemme aihetta kohtaa oli niin suuri, päätimme vielä jatkaa tutkittavien etsimistä. Seuraavaksi otimme yhteyttä kaikkiin Jyväskylän kaupungin ja satunnaisten lähikuntien päiväkotien johtajiin ja erityislastentarhanopettajiin sähköpostitse. Alustavien

myönteisten vastausten perusteella, haimme tutkimuksellemme tutkimuslupaa Jyväskylän varhaiskasvatuspalveluiden vastuualueiden johtajalta Maija-Riitta Anttilalta. Tutkimuslupahakemus lähetettiin 3.4.2013 ja tutkimuslupa myönnettiin 24.4.2013. Luvan saatuaamme pääsimme keskittymään haastateltavien etsimiseen. Halusimme, samalla tavalla kuin edellisen kerran, että johtajat tai erityislastentarhanopettajat olisivat ensin yhteydessä vanhempiin, joita voisimme haastatella tutkimukseen ja heidän suostumuksella, saisimme vanhempien yhteystiedot puhelimitse. Yllätykseksemme neljä vanhempaa suostui osallistumaan tutkimukseen. Soitimme näille vanhemmille ja kerroimme tarkemmin tutkimuksestamme ja sovimme haastattelulle ajan ja paikan. Halusimme tehdä haastattelusta vanhemmille mahdollisimman mukavan ja toteuttaa se heidän ehdoillaan. Tässä vaiheessa saimme vielä kaksi haastateltavaa lisää. Harmiksemme yksi haastateltava ei koskaan saapunut sovittuun haastatteluun, joten loppujen lopuksi saimme tehtyä yhteensä viisi haastattelua. Yhdessä oli mukana molemmat vanhemmat, joten haastateltavia vanhempia oli yhteensä kuusi.

6.3 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyömme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on aidon elämän kuvaaminen ja siinä pyritään tutkimaan kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan tiedonkeruuta, jossa tutkija poimii tietoa havainnoimalla tutkittaviaan ja keskustelemalla heidän kanssa. Apunaan tutkija voi käyttää lomakkeita ja testejä. Aineistoa hankitaan sellaisten menetelmien avulla, joissa tutkittavien näkökulmat ja kokemukset pääsevät esille, esimerkiksi teemahaastattelun, ryhmähaastattelun ja osallistuvan havainnoinnin avulla. Laadullisen tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti ja tutkittavilta saatua tietoa käsitellään ainutlaatuisina. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 161, 164.)

Käytimme tutkimusmenetelmänä haastattelua, koska koimme saavamme näin monipuolisen kuvan vanhempien kokemuksista liittyen valitsemiimme teemoihin. Teemahaastatteluiden avulla halusimme varmistaa, että kaikki olennaiset asiat käydään läpi haastatteluissa. Se on yksi käytetyimmistä tiedonkeruutavoista. Haastattelussa tutki-

ja ja tutkittava keskustelevat tutkittavasta aiheesta järjestelmällisesti tai avoimesti. Haastattelutapoja ja -tyyppjä on useita ja niitä voidaan luokitella eri tavoin. Yleisemmin haastattelutapoja luokitellaan sen mukaan, kuinka järjestelmällinen haastattelu on ja kuinka paljon haastateltavilla on mahdollista kertoa omin sanoin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Karkeasti haastattelut voidaan jakaa kahteen luokkaan: strukturoitu lomakehaastattelu ja muut haastattelun lajit, kuten strukturoimaton, puolistrukturoitu, teema- ja syvähaastattelu. Lomakehaastattelussa haastattelu tapahtuu lomakkeen mukaan, jossa kysymysten ja väitteiden järjestys ja muoto ovat samat kaikille haastateltaville. Lomakehaastattelu sopii parhaiten tutkimuksiin, joissa halutaan testata muodollisia hypoteeseja ja kerätä faktatietoa helposti ja nopeasti. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 43–44.) Strukturoimattomassa haastattelussa sen sijaan tutkija ja tutkittava keskustelevat avoimessa ilmapiirissä. Keskustelu etenee tietyn aihepiirin sisällä vapaasti ja paljolti haastateltavan ehdoilla. Keskustelulle ei ole asetettu ennalta rajoja vaikkakin tutkija on suuntautunut tutkimuksensa aihepiiriin. Haastateltava saa puhua vapaasti aiheesta. Strukturoimaton haastattelu sopii kokeellisuutta tavoitteleviin tutkimuksiin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Lomakehaastattelun ja strukturoimattoman haastattelun välimuotoa voidaan kutsua puolistrukturoiduksi haastatteluksi. Siinä kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat mutta tutkija voi vaihdella niiden järjestystä. Lisäksi haastateltavat voivat vastata kysymyksiin omin sanoin. Teemahaastattelu, jota käytimme tutkimuksessa, on puolistrukturoitu haastattelu, sillä haastattelun aihepiirit eli teemat on kaikille haastateltaville samat. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.) Teemahaastattelussa aihepiirit ovat usein tiedossa mutta kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa ja järjestystä (Hirsjärvi ym. 2010, 208). Teemahaastattelu etenee ennalta valittujen keskeisten teemojen varassa ja haastateltava voi tuoda omia kokemuksia ja määritelmiä esille. Teemahaastattelu huomioi, että ihmisten tulkinnat asioista ovat tärkeitä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48.) Halusimme antaa haastateltaville mahdollisuuden kertoa vapaasti omin sanoin asioista ja kokemuksistaan. Toisaalta pidimme tärkeänä, että tietyt teemat käydään läpi haastatteluissa. Teemahaastattelussa pyritäänkin keskustelemaan ennalta sovitut teemat vaikka teemahaastattelussa tutkittavat saavat puhua vapaasti (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

6.4 Aineistonkeruu ja kohderyhmä

Tutkimusaineiston keräsimme teemahaastattelujen avulla Keski-Suomessa asuvilta vanhemmilta, joiden lapset ovat tai ovat olleet päiväkodissa lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Haastattelut tehtiin toukokuun 2013 aikana. Haastatteluja tehtiin yhteensä viisi, joissa oli kaikkiaan kuusi vanhempaa. Kaikissa haastatteluissa oli haastateltavana äiti ja yhdessä oli äidin lisäksi myös isä. Lisäksi yhdessä haastattelussa oli mukana perheen perhetyöntekijä. Teimme molemmat kaksi haastattelua yksin ja yhden teimme yhdessä. Haastattelut järjestettiin haastateltavien toiveiden mukaan heidän kotonaan, oppilaitoksemme tiloissa tai päiväkodissa, jossa lapset ovat hoidossa. Tilanteista teimme mahdollisimman rauhallisia ja rentoja. Pyrimme antamaan haastateltaville mahdollisimman paljon tilaa kertoa omista kokemuksistaan. Varaudimme noin tunnin kestäviin haastatteluihin. Osa kestitkin yli tunnin, osa alle. Haastattelumateriaalia kertyi yhteensä hieman alle neljä tuntia.

Ennen haastattelua kerroimme haastateltavalle, mistä tutkimuksessamme on kysymys ja miten haastattelu tulee etenemään. Haastateltavat allekirjoittivat suostumuslomakkeen (Liite 1.), jossa he antoivat meille luvan haastatella itseään ja käyttää haastattelusta saamaamme materiaalia opinnäytetyön osana. Lisäksi heillä oli oikeus keskeyttää haastattelu, halutessaan olla vastaamatta johonkin kysymykseen ja perua lupa käyttää jotain osaa haastattelusta. Suostumuslomakkeessa kerroimme vielä, että emme käytä opinnäytetyössämme henkilöiden, päiväkotien tai asuinalueiden nimiä.

Olimme valmistelleet yhdessä haastatteluita varten teemoihin liittyviä kysymyksiä, joiden pohjalta haastattelut suoritettiin (Liite 2.). Valmiit kysymykset eivät kuitenkaan rajoittaneet haastatteluja, vaan toimivat haastattelujen ohjaavina tekijöinä. Pyrimme antamaan haastateltaville tilaa tuoda ilmi omia kokemuksiaan, ja kertoa omasta mielestään oleellisia asioita aiheeseen liittyen.

Äänitimme kaikki haastattelut. Näin pystyimme keskittymään haastateltavan kuuntelemaan ja tekemään tilanteesta luontevan. Tällä tavoin pystyimme myös palaamaan

haastatteluihin myöhemmin ja kuuntelemaan ne uudestaan sanasta sanaan. Hirsjärvi ja Hurme kertovat, että teemahaastattelulle on ominaista haastattelujen tallentaminen. Näin saadaan haastattelu sujumaan ilman katkoja ja joutuisasti. Koska teemahaastattelussa on tarkoitus pystyä keskustelemaan vapautuneesti ja luontevasti ilman papereiden selailua ja muistiinpanojen tekemistä, on haastattelun tallentaminen tarpeen. Haastattelun tallentamisen avulla saadaan haastattelusta säilytettyä oleellisia asioita, kuten äänensävyjä ja taukoja puheessa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 92.)

6.5 Aineiston analyysi

Empiirisessä tutkimuksessa analyysi tarkoittaa aineiston lukemista huolellisesti, tekstimateriaalin järjestelyä, rakenteiden ja sisällön jäsentelyä, erittelyä ja pohtimista. Analyysi voi olla myös, kuten meidän tutkimuksessamme, sisällön luokittelemista teemojen perusteella. Tarkoituksena on saada runsaasta ja kirjavasta materiaalista keskeiset asiat esiin. Aineistoa tarkastellaan huolellisesti ja sisältöä vertaillaan. Analyysin avulla tutkija tiivistää aineistoa ja tulkitsee sitä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Aineiston analysointitapa tulisi miettiä jo aineistoa kerätessä. Usein kvalitatiivinen aineisto analysoidaan yhtäaikaaisesti aineiston keruun, tulkinnan ja keronnallisen raportoinnin kanssa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 136.)

Haastattelujen avulla saamamme aineiston purkaminen aloitettiin niin, että haastattelut kirjoitettiin tietokoneella tekstiksi eli litteroitiin. Haastateltavien puheet kirjoitettiin sanasta sanaan puhtaaksi keskittyen etenkin valittuihin teemoihin. Muokkasimme tämän jälkeen tekstit niin, että poistimme henkilöiden ja paikkojen nimet varmistaaksemme vastaajien anonymiteetin. Kun haastattelut oli kirjoitettu teksteiksi, merkitsimme teksteistä eri teemoihin liittyvät vastaukset eri väreillä. Vanhemmuutta koskevat vastaukset merkitsimme tumman vihreällä, kasvatuskumppanuutta koskevat sinisellä, perhettä koskevat vastaukset vaalean vihreällä ja yhteistyöhön liittyvät vastaukset tumman punaisella. Numeroimme haastattelut tässä vaiheessa, jotta voisimme nopeasti palata kyseiseen haastatteluun esimerkiksi tarkistaaksemme vastauksia. Kokosimme vastaukset yhteen teemojen alle. Lisäksi keräsimme jo mie-

lestämme hyviä lauseita, joita voisimme käyttää suorina lainauksina raportissamme. Haastattelujen alussa kysyimme haastateltavilta myös taustakysymyksiä, joilla johdattelimme haastattelua aiheeseen. Nämä jätimme kirjoitetuissa versioissa mustaksi.

Teemoittelu on luonteva analyysitapa teemahaastattelulle (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Etsimme aineistosta yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Lopulta kokosimme haastatteluista saamamme tiedon raporttiin teemojen alle ja etsimme teemoihin liittyen aineistosta sopivia suoria lauseita työhön lisättäväksi. Lopulliseen työhömmä otimme haastatteluista useita suoria lainauksia, jotka merkitsimme numeroin H1-H6. Pyrimme saamaan kaikkien haastateltavien näkemyksiä työhömmä myös suorien lainausten muodossa.

6.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kaikkien tutkimusten luotettavuutta tulee arvioida. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkijan tarkka kuvaus tutkimuksen toteutuksesta. Myös aineiston tuottamisen olosuhteet tulisi kertoa totuudenmukaisesti ja selvästi. Tuloksia tulkittaessa, tutkijan tulisi kertoa, millä perusteella hän esittää tulkintoja ja mihin hänen päätelmänsä perustuu. (Hirsjärvi ym. 2010, 232–233.) Jotkut tutkijat soveltavat reliabelius ja validius käsitteitä myös laadulliseen tutkimukseen vaikka niitä yleensä käytetään määrällisessä tutkimuksessa. Validius tarkoittaa lyhyesti sanottuna pätevyyttä. Tutkimus on pätevä kun se on perusteellisesti tehty ja tulokset ja päätelmät ovat oikeita. Laadullisessa tutkimuksessa pätevyys voidaan ymmärtää vakuuttavuudeksi ja uskottavuudeksi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Tutkimuksen reliabelius voidaan todeta monella eri tavalla esimerkiksi niin, että kaksi eri arvioijaa päätyy samaan lopputulokseen. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää kuvata henkilöt, paikat ja tapahtumat. Sen luotettavuutta lisää myös tutkijan tarkka kuvaus tutkimuksen toteutuksesta. Olosuhteet, joissa aineisto on tuotettu, olisi kerrottava selvästi ja totuudenmukaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston analyysissa on merkittävää luokittelujen tekeminen. Luotettavuuden vuoksi tutkimuksen lukijalle on kerrottava luokittelun syntymiseen liittyvät ajatukset sekä luokittelujen perusteet. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–233.)

Tutkimuksemme luotettavuutta arvioitaessa on muistettava, että kokemukset ovat vastaajien omia henkilökohtaisia kokemuksia asioista. On myös otettava huomioon, että useat vanhemmat kertoivat muistavansa huonosti kysyttäviä asioita ja olivat epävarmoja niistä. Joskus arkoja aiheita tutkittaessa vastaajat pyrkivät vastaamaan sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla eivätkä kerro heidän todellista tilannetta. Joskus ihminen voi nähdä asiat eri tavoin kuin muut ja antaa ilmiöille muiden mielestä poikkeavia selityksiä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Mielestämme haastatteluihin vastanneet henkilöt olivat rehellisiä vastauksissaan. Kaikki osallistuivat haastatteluun vapaaehtoisesti haluamassaan paikassa ja haluamaansa aikaan.

Yhdessä haastattelussa oli mukana perheen perhetyöntekijä. Hän osallistui haastatteluun kertomalla omia näkemyksiään. Näitä ei otettu mukaan aineistoon. Välillä perhetyöntekijä selvensi kysymyksiä haastateltavalle, jolloin hän osasi kertoa tarkemmin asioista, mutta muuten hän ei vaikuttanut haastattelun kulkuun. On kuitenkin otettava huomioon, että perhetyöntekijän läsnäolo on saattanut vaikuttaa haastateltavan antamiin vastauksiin.

Tutkimusta tehdessä on harkittava myös monia eettisiä seikkoja. Kun kyseessä on haastattelututkimus, on otettava huomioon tärkeä asia: ihmisen itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Eräs merkittävä seikka tämän toteutumisessa on se, että haastateltavalle on annettu mahdollisuus itse päättää tutkimukseen osallistumisesta. Haastateltaville on myös kerrottava, mitä tutkimukseen osallistuminen heiltä vaatii ja mitä mahdollisia riskejä siihen sisältyy heidän kannaltaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 23–27) Omassa tutkimuksessamme toteutimme tämän pyytämällä haastateltavilta suostumuksen tutkimukseen osallistumiseen ja haastattelun käyttämisen osana opinnäytetyötämme. (Liite 1.) Suostumuslomakkeessa kerroimme haastateltaville heillä olevan oikeus olla vastaamatta johonkin kysymykseen, kieltää meitä käyttämästä jotain osaa haastattelusta tutkimuksessamme tai keskeyttää haastattelu milloin he haluavat. Lomakkeessa kerroimme haastateltaville, että emme mainitse opinnäytetyössämme henkilöiden, päiväkotien tai asuinalueiden nimiä. Lisäksi kerroimme kaiken tämän suullisesti ennen haastattelujen alkua. Kerroimme haastateltaville tallentavamme

haastattelut ääninauhalle. Tietojen tallentamisesta tulee kertoa haastateltavalle ennen suostumuksen pyytämistä (Kuula 2011, 106).

Anonymiteetti suojelee tutkimuksen kohdetta. Yksilön perustietoja ja henkilöllisyyttä ei voi paljastaa. Tutkimuksen kohteena olevaa henkilöä ei myöskään saa tunnistaa. Tutkijalla pitää olla tutkittavan nimi, mutta hän ei saa luovuttaa sitä kenellekään ulkopuoliselle. Tutkimuksessa merkittävää on myös se, että saatuja tuloksia ei saa käyttää mihinkään, mihin ei ole saatu tutkittavan suostumusta. (Uusitalo 1995, 31–32.) Olemme saaneet haastateltavilta luvan käyttää tutkimusaineistoa tämän tutkimuksen tekemiseen. Haastattelujen avulla saamamme materiaali, sekä nauhoitettu että kirjallinen, on säilytetty koko tutkimusprosessin ajan huolellisesti eikä sitä ole annettu muiden käyttöön. Kun tutkimus valmistuu, kaikki tutkimusaineistot tullaan hävittämään. Olemme sitoutuneet aineistojen hävittämiseen myös hakiessamme tutkimuslupaa.

Aineiston anonymisoinnissa käytettäviä keskeisiä tapoja ovat tutkimuksessa esiintyvien erisnimien tutkimuksesta kokonaan poistaminen tai niiden muuttaminen sekä arkaluontoisten asioiden poistaminen harkinnan mukaan, jos ne ovat liian tunnistettavia. (Kuula 2011, 209.) Tutkimusprosessissa joudutaan kuitenkin monesti kuvaamaan yksilöllisiä tarinoita, mikä saattaa heikentää anonymiteettiä. Monesti tutkimustyö onkin tasapainottelua anonymiteetin ja prosessin avoimuuden välillä. (Toikko & Rantanen 2009, 129.) Omasta tutkimuksestamme poistimme kaikki henkilöiden, asuinalueiden ja päiväkotien nimet. Lisäksi jätimme joitakin yksityiskohtaisia ja tarkkoja tilannekuvauksia tutkimuksestamme pois niiden tunnistettavuuden ja arkaluontoisuuden vuoksi.

7 Tutkimustulokset

Haastatteluiden alussa kyselimme haastateltavilta taustatietoja, joiden avulla pääsimme itse aiheeseen. Kysyttäessä alkutilannetta, jolloin tukimuoto on aloitettu perheessä, vastaukset olivat erilaisia jokaisen haastateltavan kohdalla. Kahdessa perheessä taustalla oli vanhemman sairastuminen masennukseen. Näistä toisessa tilanteessa perhe itse oli hakenut lastensuojelun tukea tilanteeseen. Kahdessa haastateltavassa perheessä taustalla oli pitkä lastensuojeluasiakkuus muun muassa päihteiden käytön vuoksi. Perheillä oli päivähoidon lisäksi myös muita tukimuotoja. Yhden perheen tilanne oli kriisiytynyt niin pahoin, että perhe ei olisi pärjännyt ilman lastensuojelun apua. Osalla haastateltavista tukimuoto oli vasta alkanut ja osalla se oli jo ehtinyt päättyä.

"Mut tavallaan me se paikkakin saatiin et piti tosi tiukasti sanoa et me ei pärjätä yhtään ilman päivähoitoa. Kyllähän ne yritti ensin että ei oo paikkoja ei oo paikkoja - - - kuka ihminen se onkaan joka on tuolla ylempänä joka ne paikat päättää niin jouduttiin hyvinkin tiukasti sanomaan että me tarvitaan se paikka. Että ei voida odottaa yhtään. Et silloin mä en olis jaksanut olla päivääkään lasten kanssa."(H1)

"Se on niiku tän kevään aikana, on niiku ite pyydetty, sillä lailla tukea."(H3)

Kysyessämme vanhemmilta, onko päivähoidolle asetettu tiettyjä tavoitteita tukimuotona, yksi vanhempi osasi suoralta kädeltä nimetä ja kertoa asetuista tavoitteista. Muut haastateltavat eivät osanneet kertoa tai eivät muistaneet, että erityisiä tavoitteita olisi asetettu. Kahden perheen kohdalla tukimuoto oli ollut käytössä vain muutamana kuukaudena eikä yhteistyöpalaveria, jossa tavoitteet määritellään, päivähoidon ja lastensuojelun välillä ollut vielä pidetty. Ne vastaajat, joille tavoitteet oli asetettu, kertoivat tavoitteiden olevan päivärytmin muodostuminen lapselle, lapsen puheen kehittyminen, vanhempien jaksamisen tukeminen, sosiaalisten suhteiden tarjoaminen lapselle ja tarjota lapselle vakautta elämään vanhempien parisuhteen pulmien vuoksi.

"Ei asetettu mun käsittääkseni. Et ainoastaan lapsille tehtiin se.. mikä se nyt onkaan se suunnitelma nimeltään mut ei silloin ku se oli se lastensuojelu niin ei niinku siihen liittyen ollu mitään."(H1)

7.1 Vanhemmuus

Kysyimme haastateltavilta heidän tukiverkostoistaan. Lähes kaikkien haastateltavien tukena oli ainakin jossain vaiheessa työskentelyä ollut perhetyö. Kaikki haastateltavat mainitsivat omiin tukiverkostoihinsa omia perheenjäseniään. Haastateltavat mainitsivat myös perheneuvolan, kodinhoitajan, vertaistukiryhmän sekä tukiperheen olleen heidän perheensä tukena.

Halusimme kuulla vanhemmilta heidän päiväkodilta saamastaan tuesta, etenkin vanhemmuuteen liittyen. Kolme vanhempaa mainitsi normaalit lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvät keskustelut eli vasukeskustelut tällaisena tukena. Eräs vanhempi kertoi saaneensa kysyä mieltään askarruttavista asioista näissä keskusteluissa ja myös saaneensa konkreettisia kasvatusohjeita erityislastentarhanopettajalta pulmallisissa tilanteissa. Vastaajat kertoivat myös päiväkodin henkilökunnan kannustaneen ja motivoineen heitä. Haastateltavat kokivat päiväkodin henkilökunnan olevan helposti lähestyttäviä, ja kertoivat voivansa mennä kysymään heiltä asiasta kuin asiasta ja tarpeen mukaan on ollut mahdollista järjestää myös erillistä keskusteluaikaa. Eräs vanhempi kertoo, että hänen lapsensa hoitoaikoja on muutettu joustavasti perheen tarpeen mukaan.

"Me ollaan sovittu päiväkodin kanssa, et mä voin kysyä heiltä ja he voi olla niiku tavallaan mun äitinä tavallaan tukemassa mua äitinä, et ne tekee paljon muutakin kun pelkästään sitä lapsen... että neuvoa voi kysyä kaikenlaista ja ne järjestää sitä jutteluaikaa, jos tarvii jutella."(H4)

"Mä oon saanu ihan sellaisia konkreettisia siltä erityislastentarhanopettajalta semmosia, ihan lapulla miten voi tehdä - - - ihan konkreettisia ohjeita kyllä."(H5)

7.2 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuuden teemaan siirtyessä kysyimme haastateltavilta, onko kasvatuskumppanuus heille sanana tuttu. Yhdelläkään haastateltavalla ei ollut varmaa käsitystä siitä, mitä se tarkoittaa. Olimme kirjoittaneet lyhyen määritelmän itsellemme

muistiin, että saisimme välitettyä määritelmän vanhemmille mahdollisimman tarkasti ja näin varmistimme puhuamme samasta asiasta. Kysyttäessä, kuinka kasvatuskumppanuus on vanhempien mielestä toteutunut, kaikkien mielestä kasvatuskumppanuus oli toteutunut hyvin. Useat vastaajat mainitsivat vasukeskustelut kasvatuskumppanuuden tärkeänä toteutuskeinona. Eräs vanhempi kertoi tulleen kuulluksi päiväkodissa hyvin pienissäkin asioissa. Päiväkodin kanssa on pystynyt tekemään hyvää ja joustavaa yhteistyötä lapseen liittyvissä asioissa. Eräs haastateltava koki, että avoin yhteistyö ja rehellinen vuoropuhelu ovat lapsen parhaaksi ja siksi hän on myös itse kertonut avoimesti perheen asioista päiväkodin henkilökunnalle.

"Mä en oo koskaan sanonu lapsistani mitään sellasta erityistä että näin niitä pitäis kasvattaa vaan todennu vaan että ihan niinku sillä samalla tavalla niinku yleensä lapsia täällä hoidatte. Mä niinku tavallaan luotan siihen että.. niin no kyllähän ne ehkä sit niinku näkee semmoset lapsen persoonan piirteet että tietää mistä naruista pitää vedellä. Mutta sellanen kokemus mulla on että mennään ihan vaan samoilla noilla."(H1)

"...oon hirveän avoimesti päiväkotiin niiku kertonu - - - sanoin tavallaan heti sitten, kun jossain joku puhu, että kun kaikki ei välttämättä päiväkodin työntekijät tiedä sitten niitä taustoja, minkä takia lapsi on siellä päiväkodissa ja on tullu. Mun mielestä ainakin parempi, että päiväkoti, henkilöt ketkä on lapsen kanssa, hoitaa lasta siellä tietää ne taustat sitten, kun helpompihan se on sitten ymmärtää niiku sitä, jos lapsella on jotain. Kuitenkin kaikki on mun mielestä sitten sen lapsen parhaaksi, että kun tekee yhteistyötä ja rehellisesti kertoo, jos on ongelmia ja muuta."(H3)

Vaikka useista vastauksista kävi ilmi, että yhteistyö päivähoidon ja vanhempien välillä oli onnistunut erittäin hyvin, nousi haastatteluissa esille myös joitakin huonompia kokemuksia. Eräs vanhempi oli antanut kritiikkiä päivähoidon henkilökunnalle, josta oli keskusteltu ja tilanne oli saatu muuttumaan vanhemman mielestä selkeästi paremmaksi. Yksi haastateltava myös kertoi ongelmatilanteesta, joka liittyi lapsiryhmässä työskennelleeseen sijaiseen. Haastateltava koki, ettei perhettä oltu kuultu tilanteessa, mikä oli johtanut hätiköityihin toimiin sijaisen osalta. Lopulta asia oli kuitenkin pystytty sopimaan.

"Yhessä vaiheessa sitten ne sitten koko ajan, joka kerta, kun mä menin hakemaan lasta, ni joku sano jotain negatiivista, että "on tänään huu-

tanu tai häirinny tai jotain". Ni sitä kesti varmaan sellaisen kuukauden verran - - - ni mä sanoin siitä, ettekö te osaa yhtään mitään positiivista sanaa."(H4)

Kysyimme haastateltavilta kuinka heihin ja heidän perheeseensä on suhtauduttu päiväkodissa. Kaikki vastaajista kertoivat, että ihan samoin kuin muihinkin perheisiin ja osa kehui suhtautumisen olleen todella hyvää. Osa vastaajista kertoi, että päivähoiton henkilökunta ei ole syyllistänyt tai kyseenalaistanut sitä, että lapsi tuodaan hoitoon vaikka vanhempi olisi kotona.

"Siis ne on tosi paljon tsempanneet ja ei oo niinku yhtään kyseenalaistettu sitä että tuodaan lapset hoitoon vaan pikemminkin sanottu että tuo vaan."(H2)

"Ja mun mielestä ne on hirveen helposti lähestyttävää nämä, nämä päiväkodin tädit tuolla ja ne on niin tuttuja tuolla jo, et on helppo mennä kysyy ja ei oo sellanen asenne, itellä ainakaan sellainen olo, että mut nyt jotenkin tuomittais tai et mä nyt oon ihan onneton räpeltäjä äitinä, jos mä nyt meen kysyy jotain ihan tyhmää."(H5)

7.3 Tukimuodon vaikutus perheeseen

Kysyimme haastateltavilta onko tukimuodolla ollut vaikutusta koko perheeseen ja jos on, niin millainen. Kaikkien haastateltavien vastauksista kävi ilmi, että tukimuoto oli vaikuttanut eniten lapseen. Myös vanhemmat olivat saaneet tukea ja heidän jaksamisensa oli parantunut päivähoiton aloituksen jälkeen. Eräs vanhempi kertoi, että päivähoitolla on ollut vaikutus heidän koko perheensä hyvinvointiin. Toinen vanhempi kertoi, että päivähoiton ja kodinhoitajan käyminen on helpottanut perheen arkea merkittävästi. Kotiympäristön järjestyminen on jättänyt aikaa viettää enemmän lapsen kanssa. Kahden haastateltavan kertomasta kävi ilmi, että lapsen ollessa päivähoitossa, äidillä on aikaa levätä ja energiaa riittää hoitopäivän jälkeen lasten kanssa olemiseen aiempaa paremmin. Kahdesta haastattelusta tuli myös esille, että vanhempia mietitytti oma jaksaminen päivähoiton loma-aikoina, jolloin päivähoitoa ei ole tarjolla. Eräs vanhempi kertoi, että hänen oma syyllisyydentuntonsa on helpottanut, sillä nyt hän tietää lapsen saavan sopivasti päivässä ulkoilua ja erilaisia virikkeitä, joita hän ei jaksanut itse lapselle tuottaa tämän ollessa kotona.

"Onhan se tosi raskasta ku siinä on niin paljon siinä arjessa.. pitäis jak-saa sitä lasta huomioida ja hoitaa ja tehdä ne ruuanlaitot ja siivoukset ja pyykinpesut siinä samalla ja kaupassa käynnit. Että kyllähän se vähä raskaalta tuntuu että se on siinä koko ajan."(H6)

"Sillei se on niiku sitä, just sitä syyllisyyttä siitä, että pitäis olla parempi ja jaksavampi, ni nyt se saa siellä päiväkodissa niitä kokemuksia sitten kokeilla ja päästä tekemään muutakin ku tässä kotona."(H3)

Vaikka pääsääntöisesti haastateltavien ilmi tuomat vaikutukset olivat positiivisia, kaksi vanhempaa mainitsi heidän arkeaan vaikeuttavana seikkana lapsen viemisen päiväkotiin. Tähän on vaikuttanut se, että lapsi laittaa aamulla päiväkotiin lähtöä vastaan esimerkiksi pukemisen suhteen. Toinen hankaluus on erään haastateltavan mukaan ollut fyysinen välimatka päiväkotiin. Hänen mukaansa tuntuu välillä siltä, että olisi helpompi, jos lapsi voisi vain jäädä kotiin jäävän vanhemman kanssa kotiin.

"No, joka aamu on se, että tarviiko lähteä tarhaan, en halua lähtee, en halua lähtee."(H4)

"Nyt se on ollu vähän hankalaa sillee, meillä ei oo kun yks auto, niin se kulettamine oli jossain vaiheessa ennen kun taas se rytmi löyty."(H5)

Haastateltavat kertoivat myös tukimuodon vaikutuksesta päivähoidossa olevaan lapseen. Neljä vanhempaa kertoi, että päiväkodissa oleminen on vaikuttanut positiivisesti heidän lapsensa sosiaalisiin suhteisiin esimerkiksi kaverisuhteiden solmiminen ja ryhmässä toimiminen ovat helpottuneet. Yksi vastaajista kertoo, että ennen lapsen päiväkotiin menoa, lapsella ei ollut juurikaan oman ikäistään seuraa eikä kontakteja muihin lapsiin. Päiväkodissa muodostuneet kaverisuhteet ovat tulleet hyvin merkityksellisiksi ja eräs vanhempi uskoo niiden jatkuvan lapsen siirtyessä kouluun. Yksi haastateltavista kertoi myös, että hänen lapsensa on päivähoidon myötä tullut rohkeammaksi sosiaalisissa tilanteissa ja hänen tarpeensa olla kaikessa ensimmäinen ja paras on vähentynyt. Lapsi on oppinut myös jakamaan.

"Meidän lapsi aloitti mielellään, ei mitään ongelmia ollu. Kotona kiukutelee vähä enemmän ku sielä on kiltisti." (H6)

“On se, ja sitten kumminkin, kun näkee siinä, kun lapsi leikkii, kun meet hakemaan sitä. Kyllä se niin antautunu on niille leikeille, ni ei se meinaa edes välillä lähtee pois sieltä, että kyllä se siellä viihtyy.”(H4)

Kaksi vanhempaa mainitsi vaikuttavana tekijänä selkeän päivärytmin muodostumisen lapselle. Yksi haastateltava kertoi, että tämän myötä lapsi on myös itse tullut aktiivisemmaksi. Koska lapsi on päiväkodissa käynyt ulkoilemassa säännöllisesti, hän osaa kotonakin pyytää sitä itse. Kahdella haastateltavan perheen lapsella on ollut ennen päiväkotiin menoa viivästymää puheen kehityksessä, johon on päiväkodissa pystytty kiinnittämään erityistä huomiota ja lapsen puhe on kehittynyt merkittävästi päiväkodissa. Eräs haastateltava kertoi lapsensa oppineen paljon uusia leikkejä ja lauluja, mitkä ovat siirtyneet lapsen mukana myös kotiin.

“Niin ja sit ku näillä lapsilla on puheenkehityksenongelmaa, niin siihen myös tää päiväkoti on tukimuotona.”(H1)

“Lapselta tulee myös iteltäänkin reippaammin jo sitä ulos pyyntöä sitten jotenkin sitten ku se pyytää, ni tulee herkemmin ite lähettyä.”(H3)

7.4 Yhteistyö vanhempien, päivähoidon ja lastensuojelun välillä

Halusimme selvittää, kuinka yhteistyö päiväkodin ja lastensuojelun välillä näyttäytyy vanhemmalle. Lähes kaikki vastaajat olivat epävarmoja siitä, minkälaista yhteistyötä päiväkoti ja lastensuojelu tekevät liittyen heidän perheen tilanteeseen. Yksi vastaajista ei ollut ollenkaan tietoinen siitä, minkälaista yhteistyötä päivähoito ja lastensuojelu tekevät. Hän kuitenkin koki, että tarvittavan tiedon on täytynyt siirtyä eri tahojen välillä, sillä hänen ei ole tarvinnut niistä huolehtia. Vanhempi, jonka kanssa ei ollut haastatteluhetkellä järjestetty yhteistyöpalaveria, ei ollut mielestään sellaista edes kaivannut, koska asiat ovat sujuneet hyvin ilmankin. Hän kuitenkin kertoo, että jos tilanne muuttuisi huonommaksi, olisi palaverin pitäminen tärkeää.

“Kyllä se mun mielestä on kulkenut ihan hyvin. Että tota, mun mielestä niinku on pitänytkin, ei oo tarvinnu ite soitella perään, että näinhän tää piti mennä, että ihan...”(H3)

Yksi vastaajista kertoi, että päiväkotipaikan saaminen oli ollut erittäin vaikeaa. Perheen oli pitänyt ilmaista omat mielipiteensä ja tarpeensa todella tiukasti ja vaatia asioiden hoitamista. Päiväkotipaikan löydyttyä, lastensuojelu oli ollut yhteydessä päiväkotiin ja kysellyt vastaajan mukaan tiukkaan sävyyn lapsen vointia ja sitä, miten asiat olivat sujuneet. Vastaajan mukaan eri tahojen välillä on ollut yhteistyötä mutta hän ei muista yhteistä palaveria lastensuojelun ja päiväkodin kanssa. Eräs haastateltava kertoi, että säännöllistä yhteistyötä vanhempien, päivähoidon ja lastensuojelun kanssa on ollut. Yksi vastaajista kertoi, että perheneuvola on tehnyt yhteistyötä päivähoidon ja perheen kanssa verkostopalaverissa.

"No mä tiedän vain sen että ne välillä sit soitti tänne päiväkotiin ja kuulemma hyvinkin tiukkaan sävyyn tivasivat että mitenkä usein.. et haetaanko lapset ajoissa ja tuleeko ne sovittuina päivinä ja miten ne voi siellä. Mutta ei ollut sellaista yhteistä palaveria."(H1)

"Mein tilanne on se, että tuo lastensuojelu on vaatinu ne palaverit välillä just ehkä sen takia, et ne saa sitte vaikutettua siihen lapsen niiku päiväkodissa olemiseen. - - - Mä koen että se on niitten puolelta ollu pakollinen toimenpide ja me ollaan menty sinne ja kerrottu tilanne ja sitten siellä on lapsen hoitajat kertoneet oman näkemyksensä ja sitten se on se erityislastentarhanopettaja omansa ja sit se loppuu ja piste. Se on siinä. Hyvin lyhkäsiä."(H4)

"Mä oon ollu kyllä tyytyväinen tähän näin. En mä osannu oottaakaan mitään." (H2)

Kun kysyimme haastateltavilta, kuinka heidän perheensä on huomioitu tässä yhteistyössä, vastaukset vaihtelivat jo senkin mukaan, oliko yhteistyötä heidän mielestään tehty vai ei. Kaksi vastaajista kertoi, että heitä oli kuultu ja he olivat saaneet esittää toiveita ja mielipiteitä. Asioita oli myös tehty heidän toiveittensa mukaisesti, kuten lapsi oli viisi päivää viikossa hoidossa aiemman kahden sijaan.

"Ni mä tulin siinä hyvin kuulluks, kun mä sanoin, että haluaisin ensin tustua siihen sosiaalityöntekijään, että ei oo mitään järkeä tuonne päiväkodille mennä puhumaan lapsesta, kun eihän se tiedä edes koko lapsesta mitään. Ni sitten se tuli ihan samaan tulokseen."(H4)

Haastattelujen lopuksi kysyimme haastateltavilta, miten tukimuotoa voisi heidän mielestään kehittää tai onko sen toteutuksessa jotain parannettavaa. Eräs haastateltava

tava kertoi, että heidän perheensä olisi tarvinnut apua jo aiemmin. Muuten hän kertoi olevansa tyytyväinen tukimuotoon. Yksi vastaajista toivoi, että perheille tarjottaisiin muutakin tukea kuin päivähoitoa lapsille. Lisäksi hänen mielestään pitäisi olla enemmän yhteisiä palavereita, joissa kaikki osapuolet olisivat fyysisesti läsnä. Vastaja toivoo myös lisää avoimuutta lastensuojelun ja päivähoidon välille, jotta välttyttäisiin väärinkäsityksiltä. Eräs vastaajista oli sitä mieltä, että koko perhettä pitäisi tukea enemmän. Hän koki lastensuojelun tarjoaman tuen ristiriitaisena, koska yhteistyö ei ole varauksetonta. Hänen mielestään luottamuksen saavuttaminen on vaikeaa, ja hän toivoisi jotain erillistä tukimuotoa, johon vois luottaa. Vastaja toivoo, että ennaltaehkäisevään tukeen panostettaisiin nykyistä enemmän.

“...mä siis tykkään, että päivähoito on olemassa, mutta siis oikeesti ei-hän, jos ajattelee, ni sitä perhettä pitäis tukea, koko perhettä, ihan kaikin keinoin.”(H5)

“Olimme tarvinneet apua jo silloin kun lapsi oli pieni. Minusta ei ollut silloin mitään apua.”(H6)

Seuraavassa taulukossa on koottuna keskeisimmät tutkimustulokset teemoittain.

Taulukko 1. Tulosten koonti.

Vanhemmuus	<ul style="list-style-type: none"> • tuen muotona normaalit varhaiskasvatuskeskustelut • helposti lähestyttävä henkilökunta • keskusteluaikaa järjestetty • konkreettisia kasvatusneuvoja
Kasvatuskumppanuus	<ul style="list-style-type: none"> • toteutunut hyvin, yhteistyö joustavaa ja hyvää • molemminpuolinen avoimuus • suhtautuminen ollut samanlaista kuin muillakin
Perhe	<ul style="list-style-type: none"> • vaikuttanut positiivisesti lapseen ja myös koko perheeseen • lapselle päivärytmi, sosiaaliset suhteet, uusia taitoja, mahdollistanut säännöllisen ulkoilun ja ikätasoista toimintaa • vanhemmalle lisää voimavaroja
Yhteistyö	<ul style="list-style-type: none"> • päivähoiton ja lastensuojelun välinen yhteistyö ei näyttäydä vanhemmille

8 Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkimuksessa haastattelimme vanhempia, joista suurin osa oli äitejä. Melkein kaikissa perheissä oli kaksi vanhempaa, joten saimme tietää vain yhden vanhemman näkemyksen heidän perheensä tilanteesta. Johtopäätöksiä on tehty yhden vanhemman kertomien kokemusten mukaan. Poikkeuksena yhdessä haastattelussa olivat mukana molemmat vanhemmat.

8.1 Tutkimuksen johtopäätökset

Saimme haastattelujen avulla hyvin esille vanhempien kokemuksia päivähoidosta lastensuojelun avohuollon tukitoimena sekä vastaukset tutkimustehtäviin. Kaikilla haastateltavilla oli omanlaisia kokemuksia asiasta ja vastaukset olivat monipuolisia.

Haastattelujen kautta saamamme vastausten perusteella voidaan päätellä, että päivähoito lastensuojelun avohuollon tukitoimena tarjoaa hyvää tukea vanhemmuuteen. Päivähoidon tarjoama avohuollon tuki lastensuojelun asiakasperheille on pitkälti sitä samaa tukea, mitä muutkin vanhemmat saavat. Tuki toteutuu kasvatuskumppanuuden hengessä muun muassa varhaiskasvatuskeskustelujen avulla. Muita tuen muotoja ovat päivittäiset keskustelut ja konkreettiset kasvatusneuvot.

Haastattelujen vastauksista voimme päätellä, että päivähoiton tarjoamasta tuesta on apua perheen tilanteeseen. Vanhempien mielestä päivähoiton tarjoama avohuollollinen tuki on useimmissa tilanteissa riittävää vaikkakin useimmat perheet saavat myös muunlaista tukea. Vastauksista kävi ilmi, että vanhemmat toivovat myös muunlaista avohuollollista tukea.

Tutkimuksestamme kävi ilmi, että vanhempien ja päivähoiton välinen yhteistyö toimii sujuvasti ja avoimesti. Vanhemmat kertovat perheensä tilanteesta rehellisesti päiväkodin henkilökunnalle. Päiväkodin henkilöstön suhtautuminen vanhempiin on positiivista ja vanhemmat kokevat, että heihin suhtaudutaan samoin kuin muihinkin

vanhempiin. Sen sijaan päivähoidon ja lastensuojelun välinen yhteistyö ei käytännössä näyttäyty vanhemmille.

8.2 Tutkimustulosten pohdinta

Vanhempien kokemukset päivähoidosta avohuollon tukitoimena olivat osittain samansuuntaisia kuin henkilökunnan, joita on tutkittu aiemmissa opinnäytetöissä. Sekä Karhulan ym. (2011, 42) että Bergin (2011) opinnäytetöistä kävi ilmi, että päivähoidon työntekijät pitivät avohuollon tukitoimea hyödyllisenä ja arvokkaana tukena perheelle. Myös vanhemmat kokivat tukitoimesta olleen apua perheen tilanteeseen. Kanth ja Schlobohm (2008, 63) ja Uitto ja Vuolasmaa (2011, 2) totesivat omissa opinnäytetöissään, että päiväkodin resurssit eivät riitä vastaamaan perheiden tarpeisiin. Vanhemmat sen sijaan olivat tyytyväisiä päiväkodilta saamaansa tukeen, eivätkä pitäneet niitä riittämättöminä. Vanhemmat lähinnä toivoivat saavansa samanlaista kohtelua kuin muutkin vanhemmat. Sen sijaan vanhemmat toivoivat päivähoidon lisäksi myös muita tukimuotoja, jotka vastaisivat perheen muihin tarpeisiin. Kuitenkin usealla vastaajalla oli käytössä muita tukimuotoja esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmien vuoksi.

Jäimme miettimään vanhempien kommentteja siitä, että heidän perheensä kanssa toimitaan samoin kuin muidenkin kanssa. Mietimme sitä, onko tämä hyvä asia jos kerran lapsi on päivähoidossa lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Avohuollon tukitoimelle on kuitenkin asetettu tietyt tavoitteet normaalien varhaiskasvatussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden lisäksi. Nämä tavoitteet toimivat tukimuodon perustana. Myös lastensuojelulainlain mukaan avohuollon tukitoimille tulisi asettaa tavoitteet ja ne tulisi kirjata lastensuojelun asiakassuunnitelmaan (L13.4.2007/417). Näiden tavoitteiden asettaminen ja arvioiminen on konkreettinen ero tukitoimena olevan lapsen ja muiden lasten välillä. Niinpä olimme odottaneet, että haastateltavina olleiden perheiden kanssa olisi tehty tiiviimpää yhteistyötä ja mahdollisesti keskusteltu hieman useammin tavoitteiden täyttymisestä. Nyt vanhempien kanssa oli kuitenkin käyty vain tavalliset varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut. Toisaalta useat vanhemmat kertoivat, että he eivät muistaneet tavoitteita asetettaneen tai niitä ei

oltu vielä ehditty asettaa, joten heille päivähoito tukimuotona ei ehkä näyttäytynyt erilaisena kuin tavallinen päivähoito. Niidenkin perheiden kohdalla, jotka kertoivat, ettei tavoitteita oltu vielä ehditty asettaa, tukitoimi oli jatkunut jo useiden kuukausien ajan. Olisi varmasti hyödyllistä, jos yhteistyöstä keskusteltaisiin mahdollisimman pian päivähoitoaloituksen jälkeen, jotta kaikki asianosaiset olisivat tietoisia tavoitteista sekä muista sovituista asioista.

Jo päiväkotiryhmässä itsessään oleminen voi olla lapselle huomattava tukimuoto. Päiväkodissa oleminen tuo lapsen arkeen turvallisia ihmissuhteita, pedagogista toimintaa sekä päiväjärjestystä. Lisäksi päivähoito tarjoaa lapselle uudenlaisia virikkeitä ja uudenlaista toimintaa. Erityisen tärkeää tämä voi olla lapselle, jonka kotona virikkeet ovat olleet vähäisiä. (Onnismaa 1999, 30.) Kainulaisen (2007, 71) ja Uiton ja Vuolasmaan (2011, 40) tutkimuksista kävi esille se, että työntekijät pitivät päivähoitoon perustytään tärkeänä tukimuotona lastensuojelulapsille. Tämä osoittautui myös vanhempien kertomusten perusteella merkittäväksi tekijäksi. Haastatteluissa kävi ilmi, että joillakin lapsilla oli ennen tukimuodon aloittamista hyvin vähän virikkeitä tai kanssakäymistä oman perheen ulkopuolella. Tutkimuksesta nousi esiin, että monen haastateltavan perheessä ainakin toinen vanhempi on päivät kotona esimerkiksi sairauden vuoksi. Kävi ilmi, että ennen päivähoitoaloittamista lapsi on voinut olla kotona vanhemman kanssa ilman mahdollisuutta ulkoilla tai saada muita virikkeitä. Näemme, että näiden lasten kohdalla tukimuodolla on erityisen suuri merkitys. Päivähoito on voinut tarjota näille lapsille selkeän rytmin päivälle, uusia kokemuksia sekä ikäistään seuraa.

Kuten edellä käy ilmi, päiväkotitoiminta tarjoaa lapselle selkeän päivärytmin, sosiaalisia suhteita ja monenlaisia kokemuksia. Jos uudessa varhaiskasvatuslaissa rajataan lapsen subjektiivista oikeutta päivähoitoon, jäävät ne lapset, joiden vanhempi on syystä tai toisesta kotona, ilman päivähoitoa. Jäimme miettimään, tuleeko tämä lisäämään päivähoitoon käyttöä lastensuojelun avohuollon tukitoimena, vai jäävätkö ne lapset, joiden ongelmat eivät ole niin näkyviä tai vielä niin isoja, ilman apua. Monet lapset ovat varmasti hyötyneet päivähoitosta, vaikka vanhempi olisikin ollut kotona. Päivähoito on voinut toimia ennaltaehkäisevänä tukena perheissä, joissa ongelmat ovat vähä-

siä. Meidän mielestämme on ristiriitaista, että uuden lain on tarkoitus olla syrjäytymistä ehkäisevä mutta samalla rajataan oikeutta päivähoitoon.

Haastatteluissa varsinaisten teemojen ulkopuolelta nousi vahvasti esille monen vanhemman puheissa lastensuojeluun liittyvä epävarmuus ja pelot. Moni vanhempi näki lastensuojelun tarjoaman tuen ristiriitaisena. Toisaalta ymmärrettiin se, että tarkoituksena on auttaa ja tukea heidän perhettään, mutta toisaalta juuri lastensuojelun tuki koettiin vaikeana ottaa vastaan. Eräs vanhempi kertoi, että hänellä on koko ajan pieni pelko siitä, että joku työntekijä näkeekin heidän tilanteensa niin, että lapsi on pakko ottaa huostaan. Myös sellainen ajatus tuli ilmi, että lastensuojelun työntekijöiden kanssa on vaikea tehdä varauksetonta yhteistyötä, sillä lastensuojelu arvioi tilannetta kuitenkin koko ajan ja sen takia apua ei haluta hakea ollenkaan. Vanhemmat pelkäsivät aivan pienten asioiden olevan lastensuojelun silmissä suuria.

Mielestämme oli hämmentävää kuulla miten ristiriitaisia ajatuksia vanhemmilla oli lastensuojelusta ja sen tarjoamasta tuesta. Vanhemmat kokivat lastensuojelun tukitoimien helpottaneen perheen tilannetta ja toivat esille positiivisia muutoksia, mutta toisaalta puhuivat lastensuojelusta negatiiviseen sävyyn. Tässä asiassa toivoisimme näkevämme muutoksen niin, että lastensuojelu mielletäisiin helposti lähestyttävänä koko perhettä tukevana järjestelmänä. Tällä hetkellä avun pyytämiseen on korkea kynnys, vaikka varmasti on monia perheitä, jotka sitä tarvitsisivat. Lisäksi havaitsimme, että kun vanhempi vihdoinkin uskalsi pyytää apua, sen saaminen osoittautui hankalaksi. Tämä voi johtaa siihen, että perheiden ongelmat ehtivät kasvaa suuriksi ennen kuin apu tavoittaa perheen. Siksi mielestämme varhaisen tuen antamista tulisi lisätä ja miettiä, kuinka varhainen tuki voisi tavoittaa perheet paremmin.

Mielestämme tutkimustuloksista käy ilmi, että päivähoidon ja lastensuojelun välistä yhteistyöstä tulisi kehittää ja tuoda näkyvämmäksi vanhemmille. Mielestämme on päivähoidon ja lastensuojelun yhteinen tehtävä huolehtia sujuvasta yhteistyöstä keskenään ja huomioida vanhempi tässä. On tärkeä, että vanhempi tulee kuulluksi tässä yhteistyössä ja on mukana sopimassa yhteisistä toimintatavoista. Näin myös päiväkodin henkilökunta saa tietoonsa tärkeitä asioita, jotka tulee huomioida lapsen kasvatuksessa ja vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Työssämme haastatteluis-

ta vanhemmista vain yhdellä oli selkeä kuva avohuollon tukitoimen toteutuksesta. Hänen lapsensa kohdalla oli järjestetty säännölliset yhteistyöpalaverit.

Tuloksia voi mielestämme hyödyntää niin päivähoidon kuin lastensuojelun puolella. Tulokset on koottu yksittäisten vanhempien kertomista mielipiteistä ja kokemuksista, joten ne eivät ole yleistettäviä. Ne kuitenkin tuovat esille vanhemman näkökulman aiheeseen. Haastatteluissa tuli ilmi paljon positiivisia asioita ja haasteltavien kokemukset tukimuodosta olivat pääosin hyviä.

8.3 Ajatuksia opinnäytetyöprosessista

Tutkimuksemme aihe oli haastava, mutta mielestämme erittäin tärkeä. Aihetta ei ole tutkittu aikaisemmin nimenomaan vanhempien näkökulmasta. Tutkimusprosessin aikana ymmärsimme, miksi aiheesta ei ollut tehty opinnäytetyötä. Opiskelijoina meidän oli vaikea löytää vanhempia haastatteluihin. Yhteistyötahojen löytäminen oli vaikeaa esimerkiksi vaitiolovelvollisuuden ja resurssipulan vuoksi. Teoriaosuuden kokoaminen oli varhaiskasvatuksen ja yhteistyön osalta melko helppoa, sillä ajankoh- taista materiaalia löytyy runsaasti. Lastensuojeluosuuteen oli hieman vaikeampi löytää kirjallisuutta nimenomaan avohuoltoon liittyen. Varsinkin tietoa päivähoidosta avohuollon tukitoimena oli saatavilla niukasti.

Kun viimein löysimme haastateltavat, itse haastattelujen tekeminen oli sujuvaa ja miellyttävää. Pitkän odotuksen jälkeen pääsimme vihdoin tekemään sitä, mihin oli alusta asti pyritty. Jo haastattelujen tekovaiheessa huomasimme kuinka erilaisia kokemuksia ja mielipiteitä kukin haastateltava meille kertoi, vaikka haastateltavia olikin suhteellisen vähän. Tutkimuksen alusta asti tiesimme kohderyhmän olevan vaikeasti tavoitettavissa, joten osasimme odottaa haastateltavien määrän jäävän suhteellisen pieneksi.

Aineiston analysointivaihe oli kokonaisuudessaan mielenkiintoinen vaikkakin haastat- telujen litteroiminen oli työlästä. Kuitenkin, kun olimme tehneet litteroinnin huolella, oli loppu analysointi helpompaa. Koska haastattelurunko oli muodostettu selkeästi

teemoittain, oli aineiston teemoittelu loppuvaiheessa sujuvaa. Tutkimustulokset kävivät hyvin ilmi saamastamme aineistosta.

Koko opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä ja raskas, mutta erittäin antoisa ja mielenkiintoinen. Olemme tyytyväisiä itseemme, että päätimme viedä työn loppuun asti tästä aiheesta. Kuten aiemmin ennakoimme, siitä on ollut ja tulee olemaan meille hyötyä varhaiskasvattajina ja lastensuojeluntyöntekijöinä. Saimme työtä tehdesämme valmiuksia kohdata tällaisia perheitä sekä käytännön tietoa asiakkailta siitä, kuinka toteuttaa toimivaa moniammatillista yhteistyötä. Uskomme työstä olevan hyötyä myös muille opiskelijoille ja aiheesta kiinnostuneille. Lisäksi toivomme työn tuovan vanhempien näkökulmaa esille heidän kanssa työskenteleville ammattihenkilöille.

Lähteet

Bardy, M. & Heino, T. 2013. Katsaus lastensuojelun toimintaympäristöihin: paniikista toivoon ja näköalat auki. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä. 4. uudistettu painos. Toim. M. Bardy. Helsinki: THL.

Berg, L-S. 2011. Päiväkotivahvuuden tukitoimena Lapuan kaupungin päiväkodeissa. Opinnäytetyö. Vaasan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 10.10.2013.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38546/Berg_Laura-Susanna.pdf?sequence=1

Heinämäki, L. 2004. Erityisesti päivähoitossa. Kunnallisten toimijoiden ja päättäjien näkemykset erityispäivähoidon funktiosta palvelujärjestelmässä. Helsinki: Stakes.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.–16.p. Helsinki: Tammi.

Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Helsinki: Finn Lectura.

Junttila, H. 2004. Johdanto. Teoksessa Vanhemmuuden ja kasvun tukeminen päivähoitossa. Toim. S. Keskinen ja H. Virjonen. Helsinki: Tammi.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. 2. uud. p. Helsinki: Edita.

Kainulainen, A. 2007. Päivähoito lapsen avoimuusmallina tukitoimena. Tukitoimen toteuttaminen moniammatillisena yhteistyönä. Pro Gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Viitattu 14.10.2013.

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18216/URN_NBN_fi_jyu-2007273.pdf?sequence=1

Karhula, M., Suutari, S. & Vainionkulma, L. 2011. Päivähoito lastensuojelun avoimuusmallina. Päivähoidon työntekijöiden kokemuksia. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 10.10.2013.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/37351/Karhula_Mari_Suutari_Sari_Vainionkulma_Laura.pdf?sequence=1

Karila, K. & Nummenmaa A. R. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päiväkotit. Helsinki: WSOY.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä. Tampere: THL.

Keskinen, S. & Virjonen, H. Esipuhe. Teoksessa Vanhemmuuden ja kasvun tukeminen päivähoitossa. Toim. S. Keskinen ja H. Virjonen. Helsinki:Tammi

Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Vanhemmuuden ja kasvun tukeminen päivähoitossa. Toim. S. Keskinen ja H. Virjonen. Helsinki: Tammi.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito – Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS-Kustannus.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka - Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2.p. Tampere: Vastapaino.

L 19.1.1973/36. Laki lasten päivähoitosta. Viitattu 6.11.2013.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036#L4>

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. Viitattu 30.10.2013.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lastensuojelun Keskusliitto. 2012. Lehdistötiedotteet 2012. Lastensuojelun ja päivähoiton yhteistyötä kehitettävä. Viitattu 30.7.2013.

http://www.lskl.fi/tiedottaa/tiedotusvalineille/tiedotteet/tiedotteet_2012/lastensuojelun_ja_paivahoidon_yhteistyota_keitettava.2267.news

Lastensuojelun käsikirja (THL). 2012. Lastensuojelun palvelujärjestelmä. Viitattu

29.9.2013. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi->

[FI/lastensuojelunkasikirja/mitaonlastensuojelu/lastensuojelun_palvelujarjestelma/](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-fi/lastensuojelunkasikirja/mitaonlastensuojelu/lastensuojelun_palvelujarjestelma/)

Lyyra, V & Salmela A-R. Kasvuturve-projekti. Teoksessa Vanhemmuuden ja kasvun tukeminen päivähoitossa. Toim. S. Keskinen ja H. Virjonen. Helsinki:Tammi.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2013. MLL: Hallituksen arvioitava perheitä koskevien päätösten lapsivaikutukset. Viitattu 7.11.2013.

<http://www.mll.fi/?x34302=18263588>

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2011. Lapselle hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. 5. p. Vantaa: Pedatieto.

Onnismaa, E-L. 1999. Päiväkotit lastensuojelun tukitoimena - toiveiden tynnyri vai huoltien hautomo? Helsinki: Stakes.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2012. Työryhmä uudistamaan varhaiskasvatusta koskevia säädöksiä. Tiedote. Viitattu 30.7.2013.

<http://www.okm.fi/OPM/Tiedotteet/2012/12/varhaiskasvatus.html>

Ovaska, M. 2004. Päiväkotihenkilökunnan näkemyksiä perhetyöstä ja Kasvuturve-projektista. Teoksessa Vanhemmuuden ja kasvun tukeminen päivähoidossa. Toim. S. Keskinen ja H. Virjonen. Helsinki: Tammi.

Räty, T. 2010. Lastensuojelulaki – käytäntö ja soveltaminen. 2.p. uud. p. Helsinki: Edita.

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. 3.3.2 Reliabiliteetti. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 28.10.2013. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_2.html

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. 6.3 Haastattelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 5.10.2013. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. 6.3.1 Avoin haastattelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 5.10.2013. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_1.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. 6.3.2 Teemahaastattelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 24.9.2013. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. 7.1 Analyysin äärellä. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 20.10.2013. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_1.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. 7.3.4 Teemoittelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 20.10.2013. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Keuruu: PS-kustannus.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Lastensuojelun laatusuositus. Työryhmän esitys. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:20. Helsinki 2013. Viitattu 30.7. 2013.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6511574&name=DLFE-26810.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Toimiva lastensuojelu. Selvitysryhmän raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:19. Helsinki 2013. Viitattu 31.7.2013.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6511574&name=DLFE-26809.pdf

Taskinen, S. 2007. Lastensuojelulaki (417/2007): Soveltamisopas. Helsinki: Stakes.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2013. Avohuolto. Viitattu 7.11.2013.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. 2013. Huolen vyöhykkeistö. Viitattu 26.9.2013.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/menetelmat/verkostodialogiset_menetelmat/huolen_vyohykeisto

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. 2012. Lastensuojelu 2011. Tilastoraportti. Viitattu 25.11.2013.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90891/Tr26_12.pdf?sequence=5

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. 2013. Mitä on lastensuojelu? Viitattu 6.11.2013.
http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/mita_on_lastensuojelu/

Toikko T. & Rantanen T. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 2009. Tampereen yliopistopaino: Tampere

Uitto A. & Vuolasmaa, M. 2011. Päivähoito lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Päiväkodin henkilöstön kokemuksia. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialankoulutusohjelma. Viitattu 14.10.2013.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/30914/Vuolasmaa_Miia.pdf?sequence=1

Uusitalo H. Tiede, tutkimus ja tutkielma. 1995. Juva: WSOY

Viittala, K. 2006. Lasten yhteinen varhaiskasvatus. Erityisestä moninaisuuteen. Tampere: Tampere yliopisto press.

Liitteet

Liite 1. Suostumus haastatteluun sekä sen käyttämiseen opinnäytetyön aineistona

Suostumus haastatteluun sekä sen käyttämiseen opinnäytetyön aineistona

Noora Roukala ja Emilia Kananen tekevät opinnäytetyötä aiheesta Vanhempien kokemuksia päivähoidosta lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Tutkimus toteutetaan haastattelututkimuksena haastattelemalla niiden lasten vanhempia, jotka ovat tai ovat olleet päivähoidossa lastensuojelun avohuollon tukitoimena.

Annan edellä mainituille henkilöille luvan haastatella itseäni sekä käyttää haastattelustani saatua materiaalia opinnäytetyön aineistona. Minulla on oikeus keskeyttää haastattelu tai olla vastaamatta johonkin kysymykseen. Minulla on myös oikeus haastattelun jälkeen perua lupa hyödyntää jotain tiettyä osaa haastattelustani mikäli tahdon niin. Opinnäytetyössä ei tulla mainitsemaan henkilöiden, päiväkotien ja asuinalueiden nimiä.

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 2. Haastattelurunko

- Mikä on ollut alkutilanne, jolloin tukimuoto aloitettiin? Kauanko tukitoimi on ollut perheellä?
- Miten päädyttiin päivähoidon? Oliko päivähoidoa ennestään? Onko lapsi ollut koko ajan samassa päiväkodissa?
- Mitä tavoitteita tukimuodolle asetettiin? Miten ovat toteutuneet?
- Onko perheellä muita tukimuotoja?
- Onko tuki ollut riittävää?

Vanhemmuus

- Millaista tukea perhe on saanut vanhemmuuteen?
- Miten tukimuoto on vaikuttanut vanhemman omaan jaksamiseen?
- Onko vanhemmalla/perheellä muuta tukiverkostoa?

Kasvatuskumppanuus

= varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Tämä edellyttää keskinäistä kunnioittamista, luottamusta ja tasavertaisuutta. Henkilöstön vastuulla on kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luominen ja heillä on koulutuksen kautta saatu ammatillinen tieto ja osaaminen. Vanhemmilla on kuitenkin lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja – vastuu ja oman lapsen tuntemus.

- Miten kasvatuskumppanuus on toteutunut?
- Miten perheeseen on suhtauduttu päiväkodissa henkilökunnan taholta?

Yhteistyö

- Kuinka yhteistyö päivähoidon ja lastensuojelun välillä näyttäytyy vanhemmalle? Miten vanhempi / perhe on huomioitu siinä?
- Onko vanhempi saanut vaikuttaa perhettä koskeviin asioihin, esim. palaveriaikoihin?
- Miten tukimuodon suunnitelmat on laadittu? Miten niitä on arvioitu?

- Kuinka tiedonkulku on onnistunut eri tahojen välillä?

Perhe

- Onko tuesta ollut apua koko perheelle? Miten?
- Miten tukimuoto on vaikuttanut lapseen?

Kehittämiskohteita? Parannusta? Kiitosta?